

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXVIII

CELOVEC, PETEK, 18. MAREC 1983

ŠTEV. 11 (2114)

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celeletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

Kert: Slovenci v ALÖ niso generalno zastopstvo koroških Slovencev

S socialistično konferenco županov in z ljudskostrankarskimi volilnimi potovanji sta obe veliki stranki začeli svoj intenzivni volilni boj. Volilni boj seveda razgiba tudi politične dejavnike znotraj manjšine. Slovenski socialisti znotraj Zveze slovenskih organizacij so se zadnji teden sestali s predsednikom kluba socialističnih poslancev Fischerjem in mu tolmačili predvsem svoje predstave v manjšinskem vprašanju, ki naj bi jih socialistična stranka bolj upoštevala. Tudi ljudska stranka se je trudila navezati stike s slovensko manjšino. Po njeni želji naj bi na Mockovem volilnem zborovanju v Borovljah zapel boroveljski slovenski zbor, na razgovor pa so povabili tudi predsedstvo Narodnega sveta koroških Slovencev, do katerega je prišlo v sredo zvečer v Velikovec. S tiskovno konferenco je zadnji teden predstavila svoje kandidate in program tudi Alternativna lista Koroške, ki je kot drugega kandidata izvolila pliberškega občinskega politika Frica Kerta.

Fischer sprejel slovenske socialiste

Ob svojem obisku na Koroškem je predsednik kluba socialističnih poslancev v parlamentu dr. Heinz Fischer prejšnji teden sprejel tudi delegacijo slovenskih funkcionarjev koroške SPÖ. V delegaciji so bili Ludvik Ogris, dr. Zdravko Velik, Hanzi Ogris in Miha Kuhar, ki so jih slovenski člani SPÖ na svojem nedavnem posvetu v Celovcu izvolili za svoje govornike.

Fischerja so govorniki slovenskih socialističnih funkcionarjev seznanili s problemi, s katerimi se kot Slovenci srečujejo znotraj stranke. Obenem pa so mu tolmačili tudi pereča vprašanja in zahteve osrednjih organizacij koroških Slovencev v zvezi s prizadevanji za uresničitev pravic v smislu člena 7 avstrijske državne pogodbe; pri tem so ga obvestili o potrebah in težnjah koroških Slovencev, ki so poznane iz številnih tozadevnih predlogov, posredovanih zvezni vladi.

Za iznešena vprašanja je dr. Fischer pokazal razumevanje ter obljubil, da bo interese slovenskih socialističnih funkcionarjev zastopal pri strankinem vodstvu. Izrazil je svoje zadovoljstvo nad tem, da se je našla pot take oblike kontaktov ter naglasil pripravljenost, da v bodoče pride do kontinuirane izmenjave mnenj.

Kandidati in cilji Alternativne liste

Z leve na desno: Fric Kert, dr. Wolfgang Holzinger in mag. Marie-Luise Bach

„Slovenci v okviru Alternativne liste niso generalno zastopstvo koroških Slovencev“, je povedal na tiskovni konferenci drugi kandidat Alternativne liste Koroške, Fric Kert, frakcijski vodja EL Pliberk. Na noben način pa se tudi ne pojmujejo kot tretja sila med koroškimi Slovenci, je dodal Kert. Slovenci v tej stranki tudi ne sodelujejo, ker se bi radi poskrili, je zavrnil Kert deželnega glavarja, temveč zato, ker je v njej avtonomno mogoče zastopati stališča koroških Slovencev.

V ostalem so predstavniki koroških alternativcev označili etabrirane stranke kot okamenjele, njihovim mandatarjem pa očitali, da so se preveč oddaljili od baze, katerih interesov ne zastopajo več. Oni sami se bodo pri-

zadevali za živo demokracijo, ki je povezana s prizadetimi, za varstvo okolja, za večjo demokracijo v gospodarskih in socialnih vprašanjih, za nenasilno reševanje problemov, za večje upoštevanje žensk ter za uresničevanje manjšinskih pravic.

Kot prvega kandidata so alternativci imenovali dr. Wolfganga Holzingerja, celovškega univerzitetnega asistenta, ki je že večkrat pokazal svoj pozitivni odnos do manjšine. Izmed 18 kandidatov so na listi poleg Kerta še trije Slovenci, in tudi ženske (7) so močno zastopane. Povedano pa je tudi bilo, da pride na vrsto koroški Slovenec, če bi alternativci poleg osnovnega mandata dobili na Koroškem in Štajerskem še dodatni mandat.

ÖVP in Slovenci

V okviru svojih volilnih prizadevanj skuša ljudska stranka pridobiti tudi slovenske glasove (na Koroškem bi jih skupno rada pridobila 8000). Zelela si je posebno volilno zborovanje Mocka za Slovence, nato je skušala pridobiti pevski zbor SPD Borovlje za volilni nastop, vse to ji ni uspelo.

Osrednje vodstvo ljudske stranke pa je, zglede mimo koroške stranke, osebno povabilo na sprejem in razgovor v sredo zvečer v Velikovec člane predsedstva NSKS. Nekateri člani predsedstva NSKS so se udeležili tega razgovora z Mockom in Knaflom in Grile je ocenil, da je razgovor bil v toliko pozitiven, da Mock ni več vztrajal na sosesvah, kot predpogoj za reševanje manjšinskega vprašanja, temveč ga je uvrstil tekorekoč v paket, enakovredno z drugimi odprtimi vprašanji slovenske manjšine. Po volitvah naj bi prišlo še do temeljitejšega razgovora.

Pliberški delavci

še vedno v negotovosti
glede ohranitve delovnih mest

Prvi delni uspeh so delavci pliberške pivovarne brez dvoma že zabeležili: vodstvo štajerskega podjetja Steirer-Brau, v katerega okvir spada tudi pivovarna pri Stihu, je pod pritiskom sindikatov in javnosti začasno odložilo sklep o ukinitvi proizvodnje piva v Pliberku. S tem pa negotovost prizadetih delavcev seveda še ni odstranjena, marveč je le začasno odložena, kajti v pristojnih krogih je opaziti vse premalo resnega prizadevanja, da bi čas, ki so ga pridobili z odložitvijo dokončnega ukrepanja, res v polni meri izkoristili za iskanje takih rešitev, s katerimi bi bila ohranjena slej ko prej ogrožena delovna mesta. In podobno izgleda tudi glede nadaljnje usode tovarne Stefitz, kjer trenutno še nihče ne ve povedati, kako bo šlo naprej.

Se najmanj pogojev za preokret v pozitivno smer in s tem za reševanje trenutnih gospodarskih težav v Pliberku — in podobno seveda tudi v drugih občinah — pa bo mogoče doseči s takšno miselnostjo, kot jo je bilo zaslediti pri nekaterih izmed tistih diskutantov, ki so prejšnji teden v koroškem radiu obravnavali sedanjí težki položaj v pliberški občini. Iskati krivdo le pri drugih in videti sedanje težave skoraj izključno samo kot posledico stabilizacijskih ukrepov v Jugoslaviji — tako

argumentiranje je, milo rečeno, le preveč poenostavljeno. In to je svojim sogovornikom iz drugih strank oz. frakcij tudi dovolj jasno povedal zastopnik pliberške EL Fric Kert.

Stabilizacijski ukrepi v sosednji državi so brez dvoma imeli določene posledice tudi za naše domače gospodarstvo, je dejal Kert. Toda korenine sedanjih težav so mnogo globlje, da bi smeli vzroke videti samo v tem. Rešitve iz trenutnih težav bi morali iskati predvsem doma — v občini, v deželi in v državi — in ne bi smeli čakati, da nam jih bo kdo prinesel na krožniku. Zlasti pa bi moralo tako reševanje potekati na ravni enakopravnega poštovanja in sodelovanja vseh delov prebivalstva.

S podobnimi težavami, kot jih imajo v pliberški občini, so konfrontirani seveda tudi v številnih drugih krajih. Ne glede na to, kje se pojavljajo take težave, pa za vse velja eno: povsod gre za delovna mesta, za ljudi in njihovo usodo. Zato pa bi tudi morali stremeti za tem, da bi obravnavanje in reševanje takih problemov ostalo izven volilno-taktilčnih prerakanj, pri katerih se morata resnost in stvarnost pogosto krat umakniti demagogiji in poplavi neuresničljivih obljub.

Volitve in manjšinska politika

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem je nadstrankarska narodnopolitična organizacija. Njena glavna naloga je, da se zavzema za enakopravnost koroških Slovencev in vodi borbo za izpolnitev člena 7 državne pogodbe.

Torej se ZSO prvenstveno bavi z narodno politiko in ne toliko s strankarsko politiko. Zato tudi ne more in ne sme delati volilne propagande za eno ali drugo stranko oziroma volilno skupino. Kljub temu pa je jasno, da ZSO ne more biti vseeno, kdo koga voli in kakšen je izid posameznih volitev. Kajti od izida volitev, od razporeditve političnih sil in njihovega vpliva je končno tudi odvisno, kakšna je uradna politika v tistih vprašanjih, ki življenjsko zadevajo obstoj in razvoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

V boju za narodno enakopravnost iščemo koroški Slovenci podporo vseh resničnih demokratov. Tako je treba tudi v zvezi z volitvami videti, kdo je solidaren z nami in kdo so tiste sile, ki ujele v tristrankarski protimanjšinski pakt zavirajo prizadevanja za demokratizacijo in narodno enakopravnost.

Mock posebej za Slov. vestnik

V tem smislu bo Slovenski vestnik kot glasilo ZSO v prihodnjih tednih skušal predstaviti posamezne stranke oziroma volilne skupine predvsem v luči njihovega odnosa do manjšinske politike, do reševanja naših življenjskih vprašanj. Krog tega predstavljanja začnemo danes na drugi strani z objavo pogovora s predsednikom Avstrijske ljudske stranke (ÖVP) dr. Aloisom Mockom.

Gibanje neuvrščenih

je potrdilo svojo težo kot vest sodobnega sveta

„Nekateri so želeli, da bi gibanje zamrlo, poskušali so ga razbiti, toda tukaj v Delhiju smo jih razočarali. Čeprav se pri nekaterih vprašanjih razhajamo, celo skregamo, smo odločno soglasni za enotnost, pripravljeni smo si složno prizadevati za mir, razvoj in enakepravnost med državami in narodi vseh ras in veroizpovedi na svetu.“ Tako je v govoru, s katerim je minulo soboto zaključila sedmo srečanje najvišjih predstavnikov neuvrščenih držav v New Delhiju, poudarila indijska predsednica Indira Gandhi, ki bo v prihodnjih letih predsedovala gibanju.

Na tem srečanju je bila zastopana dobra polovica človeštva, katerega življenjska vprašanja so obravnavali najvišji voditelji 99 držav z vseh celin sveta. Čeprav so prišle tekom šestdnevne razprave do izraza tudi določene razlike v ocenjevanju posa-

meznih vprašanj, je bilo vendar v ospredju vedno tisto, kar neuvrščene države in moralno zavezuje k skupni akciji: želja po miru in pravičnejših odnosih med državami in narodi, tako na političnem kot na gospodarskem področju. In to je bilo izpovedano tudi v zaključnih dokumentih zasedanja, v katerih so udeleženci zavzeli jasna in zelo konkretna stališča do vseh perečih vprašanj današnjega sveta.

Izraz soglasnih stališč, doseženih v dolgotrajnih in včasih tudi zelo utrudljivih pogajanjih, sta predvsem politična in gospodarska resolucija, ki s svojimi stališči predstavljata programske temelje bodočega dela neuvrščenih. V politični resoluciji so nanižana stališča do vseh najvažnejših mednarodnih kriznih žarišč, pri čemer je glavni poudarek na obsodbi vseh oblik vmešavanja v notranje zadeve drugih držav. V gospodarskem dokumentu pa neuvrščeni pozivajo k novim mednarodnim odnosom na tem področju ter se zavzemajo za kolektivno in solidarno reševanje svetovne gospodarske krize.

Pri nakazovanju poti in oblik reševanja perečih problemov neuvrščeni opozarjajo predvsem na dve glavni nevarnosti, ki danes bolj kot kdajkoli grozita človeškemu rodu: nevarnost jedrskega spopada in nenehno poglabljanje prepada med razvitimi in nerazvitimi. Zato posebno odločno obsojajo politiko obeh velesil oziroma blokov, ki teži po nadaljevanju blokovske delitve sveta, ter se zavzemajo za takojšnjo prenehanje uporabe in preskušanja jedrskega orožja, za jedrsko razorožitev pod učinkovitim mednarodnim nadzorstvom in pogajanja o splošni razorožitvi. Pri tem pozivajo velesile, naj opuste oblastijelost, željo po nadvladi in premoči in naj razrešijo skupne probleme z resnimi in iskrenimi pogajanjimi, medtem ko neuvrščeni velja poziv, naj medsebojne razlike uredijo izključno po mirroljubni poti. V gospodarskem delu deklaracije pa se zavzemajo predvsem za takojšnje ukrepe mednarodne skupnosti za vzpostavitev nove mednarodne gospodarske ureditve.

Tako je delhijski vrh znova potrdil pomembno vlogo, ki jo ima gibanje neuvrščenih kot vest sodobnega sveta in kot glas človeštva.

PREBERITE

Stoletnica smrti
Karla Marxa

str. 2

Aula slovenica
razstavlja fotografije
Joca Žnidaršiča

str. 3

Zaključek 8. Rožan-
skega izobraževal-
nega tedna

str. 4

Vesti iz Rinkol

str. 5

Franci Wiegele
svetovni prvak

str. 8

Mock: „Nobenih centralnih šol - to mora veljati tudi na Koroškem!“

Poseben predvolilni pogovor s predsednikom ljudske stranke

Dr. Mock, pred kratkim ste v zvezi z gradiščanskimi Hrvati dejali, da zvezna vlada ni naredila vsega da bi pospešila dialog z manjšino in odstranila ovire za manjšinske sosvete. Za koroške Slovence so bistvene ovire zakon sam, tristrankarski sporazum, na katerem zakon temelji, in brezpristojnost sosvetov. Kaj boste, če boste postali zvezni kancler, naredili, da bi nadomestili zakon o narodnih skupinah z rešitvijo, s katero se bo manjšina lahko strinjala? Kdaj bo vaša stranka izstopila iz tristrankarskega sporazuma? Zakaj stranke tako vztrajajo pri manjšinskih sosvetih? Če bi to bil res manjšinam naklonjen gremij, se ga vendar koroški Slovenci ne bi branili?!

Mock: Najprej je treba priznati, da so tu seveda nasprotna gledanja, ki so prav gotovo na Koroškem težavnejša kot na Gradiščanskem, vendar če gledamo stvari realistično, velja isto kot za Gradiščansko. Za odstranjevanje nasprotij je potreben pogovor in ne molk. Zato sem zelo obžaloval, da je bila v pogovoru med zvezno vlado in koroškimi Slovenci skoraj tri leta dolga pavza. Šele pred kratkim je bil spet tak pogovor, zame je to zelo pozitivno. Toda prepričan sem, če bi po letu 1976, ko je bil zakon o narodnih skupinah sklenjen, sistematično nadaljevali te pogovore, bi bili danes že za dober konec dalje. Pred vsako novo formalno ureditvijo je dialog bistvena predpostavka. Zdaj pa k vsebini, glede katere obstajajo različna mnenja. Odkrito vam rečem, da imam izstop iz tristrankarskega sporazuma za napačnega, kajti potem ne bi prišla v prvi vrsti boljša ureditev za koroške sodeležane slovenskega poretka, temveč bi takoj izbruhnil hud notranjpolitičen prepir med tremi strankami. Vedno sem pravil, da je bila tedanja rešitev seveda minimalna rešitev, toda bila je vendarle rešitev, katere nosilec so bile vse tri stranke. Drugič pa sem rekel tudi, kar zadeva manjšinske sosvete, izhajajo iz tega, da koroški Slovenci tega zakona ne akceptirajo kot rešitev. To seveda nič ne spremeni. Toda do slej je bila vsaka pot h kakemu vladnemu mestu pot po miloščine, treba si je bilo izprostiti termin, potem so bili tudi razgovori, potem so dobili neke koncesije. Manjšinski sosvet pa je prvič nekaj, kjer lahko manjšina izsili, da se sestane neke vrste pogovorni parlament med večino in manjšino, in ima uradno platformo, da na zvezni ravni zastopa svoje interese. Tedaj so mi seveda koroški prijatelji iz slovenskih vrst rekli, to pa pomeni priznati zakon. Pa sem jim rekel, ne, saj hvalabogu živimo v družbi, kjer lahko vsakdo kritizira zakon. Gre za to, da se izrabi neka nova ustanova. Zdaj pa seveda mislim, če bom dobil

odgovornost, da je treba začeti s tem, da se dialog spet institucionalizira. To mora biti pogovorni proces, v katerem se odpravljajo zadržki, kjer se pove, kaj si predstavlja ta, kaj si predstavlja drugi. Osebo imam vtis, da bi bili ob določenih ugodnostih nasproti slovenski manjšini na Koroškem le pripravljeni uporabiti sosvet. Toda kakaj ravno sosvet?

Mock: Lahko bi bila tudi kaka druga institucija, to je vsekakor mogoče. Samo, če hočemo ustvariti drugo institucijo — saj naj bo uradna, naj bo močan zastopstveni organ manjšine nasproti večini — potem se začnejo strankarska pogajanja zaradi novelizacije, in pri kompliciranosti materije, kjer smo se svojčas pogajali

politiki. Sicer bi pa splošno rekel naslednje: naravno je, da manjšina postavlja zahteve, ki ji koristijo, da so seveda te zahteve vedno malo večje, kot jih je mogoče v očeh večine uresničiti. Lahko bi si predstavljal, če neka vlada hoče prepričati manjšino, da naj gre v tak uradni gremij kot so manjšinski sosveti, da bi zvezali nekakšen paket in rekli: prosim, kaj bi bilo, če bi sodelovali v sosvetu, če tu pa tam naredimo kako koncesijo. Jaz bi vzel ta katalog zahtev in se najprej pogovoril z zastopniki manjšine, nato pa še z zastopniki koroške večine, to je zelo zapleten proces, in bi rekel, kako bi zvezali tak paket, ki sicer ne odgovarja vsakomur v polni meri, toda kjer eni rečejo, večina se trudi, drugi pa rečejo, no dobro, pa se začnimo pogovarjati na ravni manjšinskih sosvetov. Vprašanje poklicnega šolstva je prav gotovo relativno najlažje ali najmanj težavno. Druga so težavnejša, toda jasno mi je, če hočemo najti skupno rešitev, morajo na obeh straneh biti koncesije.

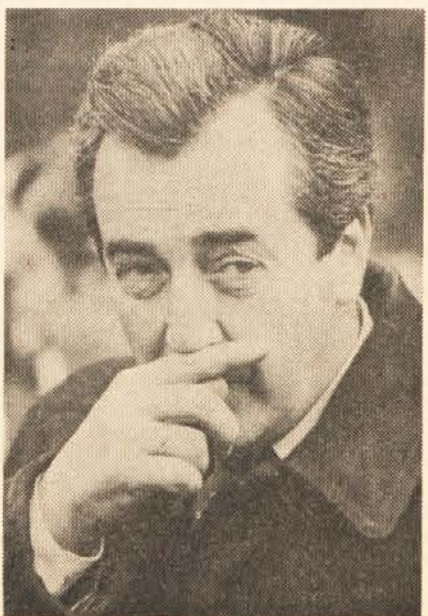
Govorili ste o tem, da je prepričevanje koroškega prebivalstva dolgotrajen proces, najbrž tudi zato, ker naklonjenost do manjšine ni zelo zasidrana. V tej zvezi je vodja koroške ustavne službe nekoč dejal, da je koroški Heimatsdienst desnoekstremna organizacija, ki pripravlja teren za ljudsko stranko („rechtsextreme Vorfeldorganisation der ÖVP“). Ali se strinjate s takim mnenjem?

Mock: Prav gotovo ni organizacija, ki pripravlja teren za ljudsko stranko, sicer se ne bi tudi deželni glavar Wagner tako zelo prizadeval za njene simpatije. Sem tudi zelo previden, če gre za dequalifikacijo nekega gibanja kot desno ali levo ekstremnega, ker pač to v splošnem, če ni očitno dokazljivo v teoriji in praksi, samo obremenjuje politično klimo in ne privede do pomiritve in do rešitve problemov, temveč do razkurnitve atmosfere, če je to komu prav ali ne. Problemi se skoraj nikoli ne rešujejo, če gori, če so čustva razvneti, temveč se deloma rešujejo prepozno in sploh ne, ali pa če se rešujejo, potem največkrat, ko je prišlo do določenih pomiritev. To je npr. razlog zato, zakaj tako obžalujem, da po letu 1976, ko se je začela pomiritvena faza, tega nihče ni masivno izkoristil za pogovor, kajti tedaj bi gotovo več uspelo.

Kaj pravite k temu, da se vidni politiki koroške ljudske stranke redno udeležujejo prireditve KHD, tako kot drugi politiki tudi, in s tem seveda valorizirajo to zvezo?

Mock: Poglejte, dokler neko gibanje ni v teoriji in praksi nedemokracijsko, je posebna odgovornost politikov, da se tam pojavijo in si stvar

(Nadaljevanje na 8. strani)

Mock na volilnem potovanju po Koroškem

od 1972 do 1976, bi potrebovali najmanj spet toliko časa. Tak pogovor bi se zavlekel do leta 1987 ali 1988, zastopniki manjšine pa bi z vsoto pravico rekli: še vedno so nerešeni problemi, ki so odprti že deset, petnajst, dvajset let.

Če zdaj pustimo zakon o narodnih skupinah — kako se boste lotili konkretnih vprašanj iz operativnega koledarja koroških Slovencev, ki so aktualna? Si boste prizadevali za rešitev, ki bo predvidevala dvojezične uradne otroške vrtnice na Južnem Koroškem? Se boste zavzeli za gospodarsko usmerjeno srednjo šolo s slovenskim učnim jezikom, torej za trgovsko akademijo?

Mock: Kar zadeva poklicnoizobraževalne šole, sem sploh za to, da damo v izobraževalni politiki poklicnoizobraževalnemu šolstvu močnejši poudarek. To bi se moralo po mojem mnenju uveljaviti tudi v manjšinski

SLOVENŠČINA V JAVNOSTI:

Diskriminacija se nadaljuje tudi po uradni poti

Kadar hočejo, znajo oblasti tudi zelo hitro ukrepati. Dne 1. marca tega leta sta osrednji slovenski organizaciji poslali deželnemu šolskemu svetu za Koroško skupno vlogo, v kateri sta posredovali svoje predloge k takimeno- vanemu šolskemu poizkusu „3-semestrski trgovski koleg za Slovence“. In komaj teden dni nato (spomnimo se primera, o katerem smo poročali v eni od zadnjih števil našega lista: za odklonitev prošnje Slovenske prosvetne zveze glede pevskih vaj Koroškega partizanskega pevskega zbora v prostorih slovenske gimnazije v Celovcu je isti urad potreboval več kot dva meseca!) je deželni šolski svet že odgovoril. S pismom od 8. 3. 1983, št. 42-31/83, je sporočil, da vloge ne more obravnavati, ker je napisana v slovenščini in zato ne odgovarja določilom zakona o narodnih skupinah iz leta 1976 ter odredbe k temu zakonu iz leta 1977, ki določa, pri katerih sodiščih, upravnih oblasteh in drugih uradih je slovenski jezik pripuščen dodatno k nemškemu kot uradni jezik. Slovenska organizacija pa je širokogrudno prepuščeno, da pošlje takšno vlogo, ki bo odgovarjala določilom omenjenih pravnih predpisov — torej v nemščini, kajti na Koroškem in za koroške oblasti očitno še vedno velja nacistični predpis „Kärntner sprich deutsch!“.

Ponavljja se torej stara pesem, da oblasti takorekoč uradno diskriminirajo Slovence in njihov jezik; pri tem se sklicujejo na zakonodajo, ki jo imenujejo „evropski vzor“, v resnici pa pomeni eklatantno kršenje določil člena 7 državnih pogodb. V primeru deželnega šolskega sveta je diskriminacija še posebno očitna:

● Zavrača slovenske vloge, čeprav je pristojen za celo Koroško in glede manjšinskega šolstva za vse Slovence — ne samo za tiste, ki jim sedanja zakonska ureditev protiuslavno krati njihov mednarodnopravno zajamčeno jezikovno enakopravnost, marveč tudi za one, ki jim celo zakon o narodnih skupinah priznava določene pravice.

● Odreka pravico uporabe slovenskega uradnega jezika slovenskima osrednjima organizacijama, ki sta splošno priznani kot legitimno predstavništvo slovenske narodne skupnosti na Koroškem — Slovencev ne samo v tistih krajih, ki jih „vzorni“ zakon izloča iz območja veljavnosti določil o slovenskem uradnem jeziku, marveč tudi v „privilegiranih“ občinah, ki jih zajema izvedbena odredba k zakonu o narodnih skupinah.

Tako deželni šolski svet pri svojem diskriminiranju Slovencev in njihovega jezika ne krši samo določil člena 7 državne pogodbe, marveč ravna prav tako tudi v nasprotju z zakonom o narodnih skupinah, na katerega pa se ravno sklicuje, ko zavrača slovenske vloge. Lepšega spričevala, kot si ga „pravna država“ Avstrija s takšnim ravnanjem svojih oblasti izstavlja sama, ji gotovo ne bi mogel dati nihče drugi.

Za ohranitev miru

Erhard Zach, znani južnokoroški mirovni kantavtor

Boriti se za ohranitev miru pomeni na Koroškem tudi zoperstaviti se protimanjšinski politiki in vsem pred- sodkom v tej zvezi, je bila ena izmed ugotovitev na prvem koroškem mirovnem srečanju, zadnjo soboto in nedeljo na celovški univerzi. Okoli 150 predvsem mladih Korošcev obeh narodnosti se je udeležilo tega srečanja, katerega kulturni višek je bil v soboto zvečer, ko so nastopili številni umetniki s pesmijo in glasbo za razorožitev in za ohranitev miru. Heino Fischer, Peter Raab, Janko Messner,

skupina Kundalini, in drugi so umetniško oblikovali zahteve po vsestranski razorožitvi sveta, izpostavili pa bi le radi velikovskega učitelja Erharda Zacha, ki je s svojo pesmijo o „Ruf der Heimat“ požel največ aplavza.

Biti za ohranitev miru pa pomeni tudi, informirati se o ozadjih oboroževanja, o tehnologiji in o političnih mahinacijah. Zato se je okoli 70 aktivistov koroških mirovnih iniciativ v soboto in nedeljo zbralo v delovnih

(Nadaljevanje na 8. strani)

V tem tednu obhaja ves svet stoletnico smrti misleca velikana, ki je v zgodovini človeštva zapustil morda najgloblje brazde, ki jih je kdajkoli vstnil človeški um. Do tega spoznanja se je danes dokopal domala ves svet, neodvisno od stališča, ki ga zavzema eden in drugi do dela Karla Marxa.

Po vsem svetu so v zadnjih tednih priredili številna zasedanja, simpozije in srečanja filozofov, ekonomov in politikov, ki so pretežno obravnavali osnovno vprašanje: Kaj nam pomeni Karl Marx danes? In kakor se razlikujejo po svojih političnih predstavah in zastopajo interese različnih razredov, tako so razumljivo prišli do povsem različnih ugotovitev in sklepov.

Tu je enkrat že skoraj večno stara fraza, češ, mišljenje in ideje Karla Marxa za današnji čas niso ustrezne, so nesodobne, zastarele; da je bilo Marxovo delo morda uporabno za čas in dobo takimenoovanega zgodnjega kapitalizma, toda danes se je kapitalizem menda že tako ustalil, da Marxovi pojmi ne doprinajajo nič več k spoznanju družbe, družbenih nasprotij in ekonomskega razvoja. To je med meščanskimi ideologi najljubša varianta, kako se lahko izognemo trezni oceni marksizma. Izmišlili so si jo že za časa Marxovega življenja, svoj višek pa je dosegla v času po drugi svetovni vojni, ko je kazalo, da se je kapitalizem dejansko že toliko ustalil, da ne pride več do cikličnih kriz, da ni več pojava obubožanja množic, da morda dejansko pride do partnerstva med kapitalizmom in delom. Toda prav

danes se kaže popolna jalovost takega poizkusa zavračanja marksizma. Mar ne živimo prav danes v dobi, ko se vse tisto, kar je Marx znanstveno proučil in napovedal, dogaja s kruto resničnostjo? Ko smo priča najgloblji krizi kapitalizma po drugi svetovni vojni, povezani z vsemi pojavi obubožanja delavskih množic, krizi, ki je nastala zaradi nadprodukcije družbenih dobrin, ki jih kapitalisti ne morejo več prodajati z dobičkom. Mar ne vladajo v državi,

Marxa? V bistvu, kot je dejal njegov prav tako genialni naslednik Vladimir Iljič Lenin, na treh točkah: V tem, da je — izhajajoč iz takrat najvišjih dosežkov meščanske filozofije, ki se je izražala v mišljenju Hegla — to filozofijo dosledno razvijal in tako postal oče dialektičnega materializma, ki pravi, da je vsa politika, znanost, religija, umetnost, skratka vse, s čimer se ljudje ukvarjajo, samo produkt ekonomskih struktur družbe. Pri proučevanju teh eko-

takratnega maloštevilnega proletariata, v katerem je spoznal edinega doslednega nasprotnika fevdalizma. Ožigosal je klavrnost nemškega meščanstva in bil zato prisiljen, da Nemčijo zapusti; z globokimi simpatijami je spremljal boj pariškega proletariata proti razrednemu sovražniku; ustanovil je prvo komunistično Internacionalo, ki si je prizadevala za združevanje delavskih gibanj celotne Evrope. Vse to pa mu ni prineslo samo številnih prijateljev, temveč tudi močne sovražnike; v Angliji je živel v bedi in bil skoraj popolnoma odvisen od svojega najožjega sodelavca in prijatelja Friedricha Engelsa.

Že sto let in več se trudijo profesorji, ideologi, zastavnik in uredniki, da bi dokazali nepravilnost in nesodobnost Marxovih idej in dognanj; vendar jim to ni uspelo in sadovi Marxovega dela so vidni: vedno več držav, narodov in ljudstev si prizadeva za uresničevanje Marxovih vizij. Da to ne gre od danes na jutri, je razumljivo. Da ni samo ena pot, da ni marksistične dogme, temveč je marksizem le navodilo za prakso, je prav tako jasno. Kakor se je Lenin trudil, da bi v Sovjetski zvezi uresničil cilj Marxovih teženj — družbe brez zatiranja, brez razredov, brez izžemanja, tako se je trudil za ta visoki cilj Tito v Jugoslaviji, ali — pod drugimi pogoji — na primer Mao Cetung na Kitajskem in Ho Ci Minh v Vietnamu.

Vizija je jasna, pot je naporna, toda cilj je gotovo dosegljiv — to je Marksovo izročilo delavcem in naprednim ljudem vseh časov.

tra-ter

Stoletnica smrti Karla Marxa velikega misleca današnje dobe

ki sta jo Marx in Engels svojčas proučevala, skoraj iste razmere, kot jih opisujeta v svojem delu „Položaj delavskega razreda v Angliji“?

Druga vrsta meščanskih ideologov, ki se trudi, da bi ovrгла marksizem, je že malo bolj pametna. Ker ne more negirati pravilnosti Marxovih spoznanj, kratkoma „argumentira“: Vse lepo in prav, toda oglejte si države, ki trdijo, da ravnajo po Marxovih idejah — saj tudi tam ni nič boljše; kriza je zajela tudi vzhodni blok, oglejte si Poljsko, Jugoslavijo itd. Tu ni mesto, da bi razglabljali o vzrokih krize v tem delu sveta, vendar tudi tak argument ne more ovrgeti pravilnosti Marxovih spoznanj.

V čem so pravzaprav spoznanja Karla

nomskih struktur — in to je druga Marxova zasluga — je odkril, pravtako izhajajoč iz takrat najvišjih spoznanj politične ekonomije, ki je bila najbolj razvita v Avstriji, fenomen nadvrednosti, to je tisti del neplačanega dela delavca, ki je vir dobička kapitalista. Tretje njegovo spoznanje pa je dejstvo, da je „vsa dosedanja zgodovina človeštva zgodovina razrednih bojev“, da je torej potreben boj, da se razmere spremenijo na boljše.

Ko je to spoznal, se je posvetil praksi — kajti Karl Marx ni bil samo genialen mislec, temveč se je tudi osebno udeležil razrednih bojev svojega časa. Tako je v dobi meščanske revolucije v Nemčiji kot urednik „Neue Rheinische Zeitung“ že takrat zastopal interese

Fotograf Joca Žnidaršič razstavlja v Auli slovenici

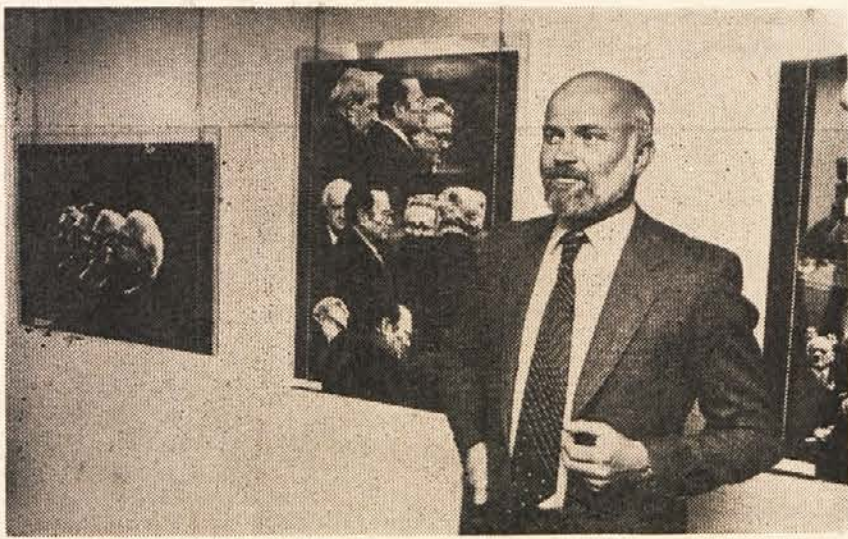
To je razstava, ki vsakomur nekaj pove. Tako so ugotovili številni obiskovalci, ki so minuli ponedeljek prišli v Aulo slovenico, kjer so odprli razstavo znanega slovenskega fotografa Joca Žnidaršiča iz Ljubljane. Kajti v njegovih fotografijah ni prisoten le umetniški moment, marveč tudi aktualno sporočilo raznih dogodkov doma in po svetu, vendar gledano s perspektive kritičnosti in zornega kota, ki ni zbudil zanimanja le doma, ampak tudi v drugih kulturnih centrih sveta.

Zato je razstava fotografij Joca Žnidaršiča, katero je ob navzočnosti številnih ljubiteljev fotografske umetnosti odprl predsednik Aule slovenice dr. Mirt Zwitter, za Celovec gotovo dogodek, ki bo privabil še mnogo ljudi in vsakemu zapustil močan vtis dela umetnika, ki stoji sredi življenja in beleži dogodke doma in v svetu.

O umetniškem delu fotografa Joca Žnidaršiča je na otvoritvi spregovoril prof. Stane Bernik, ki je sprva orisal umetnikovo pot od fotografa amaterja do poklicnega fotografa, ki za svoje delo doslej prejel prek 50 priznanj doma in na tujem, med drugim na velikih razstavah na Dunaju, v Hong Kongu, Singapuru, Buenos Airesu in drugje. Doma je Žnidaršič poznan kot fotoreporter časnika Delo, kjer je sedaj urednik fotografije, sodeluje

pa tudi v drugih osrednjih slovenskih revijah. Prof. Bernik je nadalje med drugim dejal: „Ravno Žnidaršič je namreč med tistimi

sporočila, kar je vsekakor njena poudarjena vsebinska razsežnost. ... Ta komunikacija se uresničuje v širokem razponu, od posredova-

najvidnejšimi našimi fotografi, ki so imeli pomembno vlogo v ustvarjanem fotografskem procesu, s katerim se je uveljavila sodobna vizualna senzibiliteta, zato lahko zatrdimo, da nas njegova fotografija živo vgrajuje v posneto dejanje, da je njegovo raziskovanje s kamero ujetega trenutka pravzaprav nenehno sprožanje vizualnega dialoga, ki gledalca naredi soodgovornega za moralne implikacije fotografskega

nja imagea kulturne krajine, ki zmerom znova nedvoumno razkriva genius loci, prek ubrane in ruralne sence, ki jo osmišlja dejavna prisotnost prebivalcev, človekovega upora na tak ali drugačen način, človekove sreče in nesreče, stisk in nečlovečnosti, zavisti in neboljenosti, do soočanj smislov in nesmislov našega bivanja, ki se tudi v vizualnem kontekstu fotografirane sporočila kažejo kot nenehna vprašanja resničnosti, ki jo živimo.“

Zato ljubiteljem, fotografije, posebnost tistim, ki se z le-to tudi sami ukvarjajo, toplo priporočamo, da si razstavo Joca Žnidaršiča v Auli slovenici v Celovcu ogledajo. Kot znano je razstava odprta do 25. marca 1983, od ponedeljka do petka, od 13.00 do 17.00 ure.

PRISLUHNI BOMO BESEDI

Josipa Vidmarja

Jutri bo v okviru seminarja SPZ v Podravljah predaval slovenski kulturni delavec, akademik Josip Vidmar, ki brez dvoma sodi med tiste velikane slovenske kulture in politike, ki so v desetletjih pred drugo svetovno vojno, med njo in po osvoboditvi, mnogo prispevali h kulturnemu napredku slovenskega naroda in k nastanku nove Jugoslavije.

K nastanku Vidmarja obseva številne knjige na področju gledališke in literarne kritike, prav tako je Vidmar prevedel številna dela svetovne književnosti v slovenščino. Velik je tudi Vidmarjev delež v politiki, saj je bil ustanovni član Osvobodilne fronte slovenskega naroda in član izvršnega odbora tega pomembnega protifašističnega gibanja. Josip Vidmar je v tem odboru predstavljal slovensko kulturo. Po osvoboditvi je Vidmar zavzemal najvišje politične funkcije v republiškem in zveznem merilu, Jugoslavijo pa je predstavljal tudi v pomembnih mednarodnih forumih. Dolga leta je bil predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Josip Vidmar je za njegovo delo — kulturno in politično — prejel številna odlikovanja in nagrade, med katerimi naj tu omenimo le Prešernovo nagrado, nagrado AVNOJ in Njegošovo nagrado ter Drabosnjakovo priznanje, katerega mu je SPZ podelila ob njegovi osemdesetletnici.

OB OBISKU JOSIPA VIDMARJA NA KOROŠKEM:

Nekaj odprtih vprašanj o enotnem slovenskem kulturnem prostoru

Če kultura ni samo vprašanje umetniškega ustvarjanja, ampak vseh področij družbenega delovanja, potem imamo koroški Slovenci opravka s kulturnim svetom, ki predstavlja nekakšno sečišče dveh kulturnih prostorov. Kot zavedni Slovenci smo vezani na enotni slovenski kulturni prostor, kot pripadniki avstrijske države, ki jo z našim delom tudi vzdržujemo, pa smo vezani tudi na avstrijski kulturni prostor. Toda bistvena razlika je v tem, da matična dežela pojmuje našo kulturo kot del svoje lastne kulturne ustvarjalnosti, medtem ko uradna Avstrija pospeševanje slovenske kulture v smislu ohranjanja slovenske narodne identitete ne pojmuje kot svojo lastno nalogo in obvezo.

Nacionalna etika nas zadržuje, da se ukvarjamo s političnim položajem slovenstva, ker v njih spoznavamo probleme naše slovenske kulture. Problemi so zelo raznoliki naravnani, glede na naš narodni obstoj pa je njihova razrešitev skupna dolžnost celotnega slovenskega naroda. V prvenstveni narodnoobrambni vlogi naše slovenske kulture se zrcalijo problemi družbene in državne raznolikosti slovenskega naroda. Toda naše slovenstvo vsi vrednotimo in smo skozi celo zgodovino bili prisiljeni vrednotiti kot dejanje demokratičnosti, kot izraz hrepenenja po enakopravnosti in svobodi. Zato se moramo — če hočemo ali nečemo — danes v kulturi tudi soočiti s povezanostjo narodnega s kulturnim, če hočemo ostati kot subjekt družbeno učinkoviti, če družbo dejansko želimo sooblikovati.

Spričo stoletnega upora proti zatiranju razvijajočega se slovenstva, ki je prav v eksistenčnem boju izoblikovalo poteze narodne samobitnosti, moremo odmeriti današnjemu nivoju slovenske kulturnosti visoko razvito stopnjo z vizijo izvirne in preizkušene demokratičnosti. „Pod avstrijskim valptom, v svoji ječi in revščini in mnogoštevilnih nadlogah smo povzdignili svojo kulturo tako visoko, da je kras in veselje. To je izraz narodne moči...“, pravi Cankar.

V koliko pa se ta slovenska zgodovinska izkušnja izraža v našem mišljenju dandanes na jeziku, kulturo in narod? V kolikor prav pri koroških Slovencih? Se nas ni morda že polastila politična mlačnost v odnosu do reševanja našega narodnega problema? Kako učinkovito smo v konfrontaciji z družbo, v kateri živimo, vplivali na oblikovanje zavesti o našem obstoju kot samosvoja narodna enota? Ali je res za nas same že samoumevno, kaj je naša narodna identiteta, kaj imamo skupnega z matičnim narodom, kaj je dandanes v naši zavesti skupnega slovenskega? Se zavedamo, na katero domovino smo bolj intimno navezani, na avstrijsko družbo ali na enotni slovenski kulturni prostor?

Morda si ta vprašanja raje ne stavljamo, ker bi nas spravila v zadrego. Morali bi se pač izpovedati, morali bi priznati tegobe, ki jih sami zakrivimo, napake, ki se jih niti ne zavedamo več in končno bi se najbrž ustavili pri vprašanju kritike, ki bi jo zavrnili, ker bi se zbal naše resnične identitete.

Da ponazorim: že našimi narodnimi pravnicami: desetletja slabo kaže, ker takozvane avstrijske državnotvorne stranke ne delajo demokracije za koroške Slovence,

pač pa ustrezajo tistim, ki jih s težkimi denarji vzdržujejo in jim je profit vrhovno načelo, demokracija pa deseta brigada. Roko na srce: ali jih koroški Slovenci ne podpiramo kljub temu? Se v njih ni že zgubilo in narodno odtujilo nešteto naših rojakov. Težka igra, ki ji, kot vse kaže nismo kos. Nočemo objokovati tovrstne slovenske usode na Koroškem, sprašujem se le, kdaj se bomo končno zavedali, da naj bi bila skupna poteza celotne slovenske srenje na Koroškem v ustvarjalnem merjenju sil in v izvirnem prizadevanju za enotni slovenski politični in kulturni jezik. In to vse zaradi ohranitve slovenskega življa.

To postaja naš moralni problem, ki naj bi se ga resno lotili v interesu dinamičnega osveščanja kulturne samobitnosti kot ohranitve lastnega duhovnega življenja s slovenskim narodom v avstrijski družbi. To se pravi, da gre v tem sicer plodnem toda hkrati tudi politično nevarnem stičišču, kjer živimo koroški Slovenci, predvsem za narodno osveščanje, ki ga ob vsem nujnem upoštevanju izoblikovanih razlik in nasprotij gospodarske, politične, družbene in navsezadnje tudi svetovnonazorske

75 let
Slovenske
prosvetne
zveze

narave pogojuje zavest o pripadnosti istemu narodu. Na tej ravni vedno spet znova živimo v preizkušnjah in samo zavedajoč se teh razlik in nasprotij ter skupno z njimi moremo ustrezajoč današnjim potrebam utrjevati in izpopolnjevati slovenski kulturni prostor. Poenotenosti pogledov za vsako ceno ne potrebujemo, slogaštvo nam škoduje, potrebujemo pa soočanja različnih pogledov in konfliktnih situacij, ki naj se izčiščajo v ustvarjalnosti, v preizkušenosti in v učinkovitosti idej in akcij. Brez te notranje dinamike ni moč najti z vseh strani pretehtanega skupnega imenovalca — enotnega jezika, ki kot takšen šele postaja družbeno učinkovit tako v avstrijskem kot v slovenskem kulturnem prostoru.

Josip Vidmar, osebnost z izostrenim poslušom za družbeno vlogo kulturnega ustvarjanja, kulturnik, ki je nad pol stoletja odločilno sooblikoval kulturni profil slovenskega naroda bo o tem problemu spregovoril na seminarju SPZ v Podravljah. Značilna so njegova razmišljanja o večfunkcionalnosti kulture, morda celo navorijo prav našo slovensko koroško stvarnost, ko pravi: „Treba si je... prebuditi zavest o lastni odgovornosti za usodo naroda in države, za usodo naše kulture, kajti šele s to zavestjo bomo lahko postali ena družina s posebnimi lastnostmi, potrebami in problemi in s svojo posebno kulturo, ki bo odgovarjala na vsa resnična vprašanja naše realne eksistence. Taka kultura pa zagotovo tudi ne bo več provincialna“.

Janko Malle

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA —

Slovenska prosvetna zveza in Dom umetnikov v Celovcu
vabita na

likovno razstavo

v Domu umetnikov v Celovcu

na kateri sodelujejo likovni umetniki
LUCIJAN BRATUŠ, BORIS JESI, METKA, KRAŠOVEC,
JAZE SPACAL, BRANKO SUHY in GORAZD ŠEFRA.

Razstava je odprta do 7. aprila 1983 od ponedeljka do petka
v času od 11. do 13. in od 16. do 19. ure.

Prisrčno vabljeni!

Umrli je Anton Slodnjak

V nedeljo zvečer je v Ljubljani umrl nestor slovenske slavistike, literarni zgodovinar univ. prof. dr. Anton Slodnjak. Z njim je slovenska kultura izgubila enega najbolj

zaslužnih raziskovalcev slovenske literarne zgodovine.

Anton Slodnjak se je rodil leta 1899 v Bodkovicah v Slovenskih goricah. Slavistiko je študiral v Ljubljani, kjer je leta 1925 promoviral in potem bil predavatelj na univerzah v Zagrebu, Ljubljani in v Frankfurtu ob Maini. Bil je redni član SAZU, dopisni član JAZU in častni doktor zagrebškega vseučilišča.

Anton Slodnjak je že leta 1934 izdal Pregled slovenskega slovstva, ki je pomenil prelom s starejšim gledanjem na literaturo. Temu so sledile še druge knjige, ki jih je Slodnjak napisal o slovenskem slovstvu. Posebej naj omenimo Pregled slovenskega slovstva, ki ga je Slodnjak posebej napisal za slovensko gimnazijo v Celovcu, založila pa založba Drava.

Anton Slodnjak pa ni bil le odlični raziskovalec in zgodovinar in spoštovan univerzitetni profesor, ampak je tudi kot pisatelj ustvaril neminljiva dela. V svoji znani trilogiji o Prešernu, Levstiku in Cankarju je opisal življenje teh velikih nov slovenske književnosti.

Razstava

Sinoči sta Slovenska prosvetna zveza in Društvo umetnikov v Domu umetnikov v Celovcu odprla likovno razstavo 6 slovenskih grafikov. Pri tem gre za predstavitev del Lucijana Bratuša, Borisa Jesiha, Metke Krašovec, Jožeta Spacala, Branka Suhy in Gorazda Šefrana.

Ob tej priložnosti je bila tudi diskusija o aktualnih tendencah v likovni umetnosti na Koroškem in v Sloveniji. Uvodne besede je spregovoril dir. Moderne galerije v Ljubljani Zoran Kržišnik.

O otvoritvi razstave in o delih sodelujočih avtorjev bomo poročali v prihodnji številki našega lista.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

vabi na

seminar

ki bo v soboto in nedeljo 19. in 20. marca 1983 v prostorih bivše kmetijske šole v Podravljah s sledečim sporedom:

SOBOTA, 19. MARCA 1983

19.00 JOSIP VIDMAR: Problemi enotnega slovenskega kulturnega prostora

NEDELJA, 20. MARCA 1983

9.00 FRANCI ZWITTER ml.: Od odrske dejavnosti do ljudske pesmi (prerez in ocena)

Po obih referatih je na sporedu diskusija.

Prireditelj vabi na seminar prosvetaše krajevnih društev in vse, ki se zanimajo za to problematiko. Udeleženci seminarja se pri SPZ lahko prijavijo pisмено ali po telefonu (0 42 22) 32 5 94 ali 33 1 08.

O d b o r

8. Rožanski izobraževalni teden zaključen

V soboto je bil končan 8. Rožanski izobraževalni teden, ki ga vsako leto prirejajo slovenska prosvetna društva iz Roža in Gur.

Dan poprej v petek 11. marca je bila na Bistrici v R. podijska diskusija, v okviru katere so sodelovali Karel Smolle, kot zastopnik staršev, ki zahtevajo dvojezični otroški vrtec; Simona Rovšek, voditeljica otroškega vrtca v Šentprimožu; dr. Franci Zwitter kot pri-

Po manjšinskem zakonu je občina Bistrica dvojezična, torej naj ne bi bil problem na Bistrici urediti otroški vrtec. Boj za dvojezični otroški vrtec v tem kraju se je začel že leta 1977, ko je Hanzi Weiss zahteval dvojezičnost v bistriškem otroškem vrtcu. Takrat je bilo rečeno, da za dvojezični otroški vrtec ni zakonite podlage, da ni denarja in da je premalo zanimanja s slovenske strani. Leta 1982 je bilo

ustreči upravičenim zahtevam po dvojezičnih otroških vrtcih, vendar pa se opaža pripravljenost s strani zvezne vlade, bolj konkretno s strani zveznega kanclerja, ki je na zadnjih dunajskih razgovorih izjavil, da naj bodo tam, kjer so dvojezične šole tudi dvojezični otroški vrtci.

Vsekakor so dvojezični otroški vrtci za koroške Slovence neobhodna potreba, če hočemo ohraniti našo narodno skupnost. Otroški vrtci so predšola osnovne šole in zato je razumljivo, da bomo v bodoče napeli vse sile, da si priborimo najosnovnejšo pravico, da naši otroci uživajo predšolsko vzgojo tudi v materinem jeziku in ne da so še naprej izpostavljeni — tako je bilo izrecno povedano — Einteutschungsmaschineriji. V tem smislu je izvenela petkova podijska diskusija, ki pomeni odločen korak naprej v borbi za dvojezične otroške vrtce na južnem Koroškem.

Zadnji dan v soboto pa sta bili kar dve prireditvi v Bilčovsu in v Svečah. V Bilčovsu v stari šoli je Lenčka Kupper skupno z otroci in starši pela in igrala pod motom „Prišla bo pomlad“. Bilo je prijetno popoldne, čisto pod vtisom bližajoče se pomladi, ki je na Gurah že v polnem razmahu. Zvečer pa je bil zaključek 8. Rožanskega izobraževalnega tedna v Svečah pri Adamu, kjer so obiskovalcem nudili pristne rožanske domače jedi (kvočne krape, ajdove žgance z ocvirki, sveško župo itd.). Za prijetno domačo zabavo so poskrbeli godci in pevci.

Rožanski izobraževalni tedni so postali tradicija in so bogat in pester prispevek k izobrazbi našega človeka na Koroškem. Organizatorjem teh tednov izrekamo vse priznanje z željo, da bi v tem smislu nadaljevali in tako še naprej osveščali naše ljudstvo zlasti v Rožu in na Gurah.

stojni za pravna vprašanja in dr. Robert Saxer, predstavnik večinskega naroda, ki ga poznamo kot velikega prijatelja koroških Slovencev.

Diskusija v ljudski šoli, ki se je odvijala pod naslovom „Dvojezičnost v otroških vrtcih“, se je udeležilo okrog petdeset ljudi, med njimi tudi jugoslovanski konzul v Celovcu Alfonz Naberžnik s soprogo. Dr. Günther Woschitz, odgovorni referent za otroške vrtce pri koroški deželni vladi, ki je bil tudi na sporedu kot diskutant, je blestel z odsotnostjo, tako da je diskusija potekala brez pristojnega človeka oblasti.

zbranih 14 podpisov staršev za 15 otrok. Tudi tokrat oblasti niso pokazale zanimanja za upravičene zahteve bistriških staršev, odgovor je vedno isti — za dvojezične otroške vrtce ni zakonite podlage; tako Karel Smolle. Dr. Zwitter je potrdil, da zakonite podlage za dvojezične otroške vrtce v Avstriji ni, pač pa je cela vrsta konvencij in deklaracij (Helsinki, UNESCO, itd.), ter člen 7 Avstrijske državne pogodbe, kjer je rečeno, da je otrokom treba dati možnost materinskega jezika. Te izjave in konvencije pa na žalost nimajo pravne podlage.

Oblasti, v tem primeru koroška deželna vlada, niso pripravljene

ČIRKOVČE

Pred nedavnim smo se na nončavaškem pokopališču za vedno poslovili od veliko prezgodaj umrle Inge Figo iz Cirkovč. Vedeli smo, da je Inge že dalj časa bolna na neozdravljivi bolezen, vendar smo kljub temu bili vsi močno prizadeti, ko so zvonovi naznanjali, da nas je za vedno zapustila, stara komaj 48 let. Pokojna Inge Figo, rojena Tameger izhaja iz tirolske delavske družine, ki je pred začetkom zadnje morije prišla s trebuhom zakruhom k nam na Koroško. Oče Tameger je bil najemnik grofove pristave na Rižberku nato pa prav tako na grofovi kmetiji pri Ravnjaku ob vznožju starodavne Pece. Hudo je bilo življenje te družine, ko je Ingein oče kot furman iz grofovskih gozdov visoko v Peci spravljaj les v dolino. Konji so bili edina lastnina te delavske družine. Trpljenje in pomanjkanje nista bila redek gost te najemniške družine. Kaj kmalu so morali poleg očeta poprijeti za delo tudi otroci, da je nekako šlo naprej. Ta privzgojena pridnost hčerke Inge pa je bila njena spremljevalka skozi vse njeno življenje in tudi tedaj, ko je že bila težko bolna.

Pokojna Inge je znala lepo peti. Sestro je zapela nešteto pesmi, med njimi tudi naše domače slovenske, ki jih je zapela tako originalno, da niti najmanj nisi zaslutili, da gre tu za Tirolko. Ni pa znala samo slovenskih pesmi, naučila se je tudi naše slovenske besede in jo obvladala kot domačini. Govorila je nemško ali slovensko. Sovinizma in sovraštva do drugorodnih ni poznala, kar o nekaterih drugih priseljencih ne moremo trditi. Živel je v naše življenje in bila spoštovana in ljubljena od vseh. Na njeni življenjski poti se je srečala z delavcem Stankom Figo in se poročila. Skupno jima je šlo lažje skozi življenje. S skupnimi močmi sta si prištedila toliko, da sta si kupila krpno zemljo, da si postavita hišo. Veliko je bilo treba še postoriti in doprinesiti, da je bilo končno tako daleč, da sta začela z gradnjo. Vse sta napravila sama. Inge je mešala malto, opeko pa je polagal mož. Ta vzajemna pomoč je rodila lep uspeh — nastala je izredno ljubka majhna hišica, ki je pozneje tudi razširjeni družini, ko sta se rodili hčerki, nudila prijeten dom. Ingi in Stanku pa njun ustvarjalni nagon in pridnost nista dala miru in sta še dvakrat povečala hišo,

tako da je danes lepa in velika. Mimoidečim vedno pade v oči in sprašujejo čigava je ta lepa hiša. Seveda je bila malta stalni gost pri hiši, predno je nastalo vse to, kar je danes, in vse to z lastnimi rokami. Vzajemno sta delila slabo in dobro in marsikateri žulj se je moral zaceliti pač ob malti in delu za dom. Kako lepo bi se imeli, če ne bi prišla potem bolezen.

Da je bila Inge res priljubljena, je pričala velika množica pogrebcev, ki je prišla od blizu in daleč, da se poslovi oziroma da jo spremi na njeni zadnji poti. Le težko se bo sprijazniti s kruto resnico, da nasmejane in prijazne Inge ni več med nami.

Težko prizadetim možu Stanku in hčerkama izrekamo naše globoko sožalje.

Poklonili smo se spominu Karla Prušnika-Gašperja

V sredo so minula tri leta, odkar je umrl dolgoletni predsednik Zveze koroških partizanov, znani in zaslužni koroški revolucionar, Karlo Prušnik-Gašper. Ob tej priložnosti so predstavniki Zveze slovenskih organizacij in Zveze koroških partizanov obiskali Gašperjev grob na pokopališču v Kolmari vasi, kjer so mu v spomin položili vence, Janez Wutte-Luc, predsednik ZKP, pa se je v kratkem govoru spomnil dela in zasluga pokojnega. Spominske svečanosti so se udeležili tudi Gašperjeva vdova Terezija Prušnik-Mira s svojci, predstavnik generalnega konzulata SFRJ konzul Alfonz Naberžnik, ter predstavniki Zveze borcev gorenjske regije.

Teličev priziv odklonjen

Lansko leto je bil avstrijski državljani Vinko Telič iz Podjune zaradi vojnih budodstev v Sloveniji (doma v Loški dolini) v zadnji vojni obsojen na 15 let zapora. Njegov odvetnik je proti tej obsodbi vložil priziv. Višje sodišče je obravnavalo pritožbo in prišlo do zaključka, da ni nobenih pomislekov in dvomov o pravilnosti prvostopne sodbe in tako potrdilo že prej izrečeno kazen. Vinko Telič v okviru rednega postopka nima več možnosti pritožbe.

Slovenska prosvetna zveza in krajevna društva vabijo na dneve slovenskega filma

Filmske predstave bodo:

- v torek 22. marca 1983, ob 20. uri v kinodvorani na Čajni — TISTEGA LEPEGA DNE.
- v sredo 23. marca 1983, ob 20. uri v Burgkino v Velikovcu — DESETI BRAT.
- v četrtek 24. marca 1983, ob 15. uri v kinu Janach v Šentjakobu v Rožu — SREČNO KEKEC.
- v petek 25. marca 1983, ob 20. uri v kinu Janach v Šentjakobu v Rožu — PUSTOTA.

Koncert KKZ Koroška poje v znamenju jubileja

V znamenju 75-letnice ustanovitve Slovenske krščansko-socialne zveze je preteklo nedeljo v Domu glasbe v Celovcu potekal letošnji koncert Krščanske kulturne zveze, Koroška poje.

Tokrat so na koncertu sodelovali pretežno moški in mešani pevski zbori iz Podjune, pri čemer je posebej treba omeniti pevski zbor Šentanelški pavri, ki je na prireditvi sodeloval kot gost iz matične Slovenije. Tako je na nedeljskem koncertu KKZ skupno nastopalo 15 pevskih zborov, temu pa je treba prišteti še združeni moški in mešani pevski zbor, ki sta pod vodstvom prof. Joška Kovačiča zaključila koncert v veliki dvorani Doma glasbe. Sodelujoči zbori (in solist Anton Feinig) so izvajali skladbe domačih koroških skladateljev in takih, ki so prirejali koroške narodne pesmi.

Številnim gostom, ki so do kraja napolnili veliko dvorano, je dobrodoščilo izrekel podpredsednik KKZ, dr. Janko Zerzer. Prišli so tudi pred-

stavniki kulturnega in političnega življenja Koroške in Slovenije. Med njimi celovski župan Leopold Guggenberger, predsednik Sveta za kulturo pri izvršnem svetu SR Slovenije dr. Matjaž Kmecl, predsednik Komisije za manjšinka vprašanja pri RK SZDL Danilo Türk, generalni konzul SFRJ v Celovcu inž. Marko Kržišnik in konzula Naberžnik in Markovič, zastopnika ZKOS Martin Zakonjšek in Radovan Gobec, avstrijski generalni konzul v Ljubljani dr. Georg Weiss in konzul Ciril Štern, vodja referata za pospeševanje kulturne dejavnosti manjšine pri deželni vladi dv. sv. dr. Pavel Apovnik in predstavniki NSKS, ZSO in SPZ.

Ob koncu je predsednik Krščanske kulturne zveze Lovro Kassl zaslužnim skladateljem izročil diplome KKZ kot znak hvalečnosti za njihovo delovanje na glasbenem področju. Prihodnjo nedeljo bo KKZ priredila še koncert v Beljaku in sicer v tamnejši Delavski zbornici.

PISMO BRALCA

Pačenje slovenskih imen

Zahvaljujem se Slovenskemu vestniku, da je zapisal besedo Zila ob prireditvi predstavitev Dulskega zvona tako, kakor je edino pravilno — namreč brez prisilnega j. Nekateri pač vedno znova zastopajo mnenje, da je treba pomagati rojakom v Zilski dolini s tem, da jih poučijo o „pravilnosti“ pisanja njih doline.

Ne razumem, zakaj zahteva dr. A. Malle, da bi mu Slovenski vestnik pojasnil, „zakaj se je odločil za novo pi-

savo Zilje“. Bi ne bilo boljše, ko bi dr. A. Malle pojasnil, zakaj je po njegovem mnenju pisanje Zile brez j napačno. Morda bo poleg tega še ugotovil, da gre tu za pisanje, ne pa pisa-vo. Sklicevanje na Slovenski pravopis me ne bo zadovoljilo.

Nekateri najbrž nimajo drugega dela, kot da pačijo imena slovenskih krajev in dolin. Bi ne bilo boljše, da bi kaj pametnega napravili za narod. Vincenc Gotthardt, Zila

PIREDITVE

VELIKONOČNI OKRAS

v četrtek 24. 3. 1983, ob 19. uri v Slomškovi dvorani v Celovcu. Predavatelj: dr. Pavle Zablatnik in prof. Janja Zikulnik.

ODPRTJE SLIKARSKE RAZSTAVE STANKA SADJAKA

v petek 25. marca ob 18. uri v Mohorjevi knjigarni. Ob tej priložnosti bo dražba slike v prid prizadetim otrokom.

Razstava bo odprta do 23. aprila 1983

Slovensko prosvetno društvo „Radiše“ vabi na komedijo

40 KARATOV

v soboto 19. marca 1983 ob 20. uri v kulturnem domu na Radišah. Gostuje: Kulturno društvo Brezje

Krščanska kulturna zveza v Celovcu vabi na jubilejni koncert

KOROŠKA POJE

v nedeljo 20. marca 1983, ob 14.30 uri v Delavski zbornici v Beljaku, Kaiser-Josef-Platz. Nastopajo zbori iz Roža in MePZ „Hrast“ iz Doberdoba v Italiji.

SPD „Edinost“ v Štebnu vabi na

FILMSKI VEČER

v petek 18. 3. 1983, ob 20. uri v gostilni Juena. Amaterski film bo predvajal Franc Krajger iz Štebna.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 17. marca 1983

Za 100 din dobite	19.00 šil.
Za 100 din plačate	24.00 šil.
Za 100 lir dobite	1.15 šil.
Za 100 lir plačate	1.24 šil.
Za 100 mark dobite	694.00 šil.
Za 100 mark plačate	710.30 šil.

SLOVENSKI LITERATURI NA KOROŠKEM

v petek 18. marca 1983, ob 19. uri v dvorani studia ORF v Celovcu.

Krščanska kulturna zveza v Celovcu vabi na jubilejni koncerta

KOROŠKA POJE

ob 75-letnici ustanovitve Slovenske krščansko-socialne zveze za Koroško ● v nedeljo 20. marca 1983, ob 14.30 uri v Delavski zbornici v Beljaku. Nastopajo zbori iz Roža in MePZ iz Doberdoba v Italiji.

SPD „Danica“ v Šentvidu v Podjuni vabi na predstavitev ljudske igre

DIVJI LOVEC

v soboto 19. marca 1983 ob 20. uri v Kulturnem domu Danica v Šentprimožu. Gostujejo igralci Kulturnega društva Jezersko. V njej nastopajo tudi člani moškega zbora SPD „Zarja“

Prisrčno vabljeni

POSOJILNICA ŽELEZNA KAPLA išče NAMEŠČENCA za celodnevno nastavitve.

Znanje obeh deželnih jezikov, odslužen vojaški rok. Absolventi trgovske šole - trgovske akademije - ABI-tečaja imajo prednost. Interesenti naj pišejo na Posojilnico Železna Kapla 9135 Železna Kapla 67 Plača in vstop po dogovoru.

ninskem vestniku, letnik 1971 (glasilo Planinske zveze Slovenije), kjer Dušan Čop v svojem prispevku "Slovenska krajevna imena in priimki na Koroškem in Vzhodnem Tirolskem" med drugim pravi sledeče: Cemernical/Tschemernitzchen pomeni potok, ki teče tam, kjer raste mnogo čemernika (= teloh, nemško Schneerose). Teloh ima namreč čemerno (= strupeno) korenino in se je svoje čase mnogo uporabljal v zdravstvu. In tu je zanimivo sledeče: potok, ki teče skozi zahodno območje Cemernice nima imena, to se pravi, kar je nekaj povsem nenavadnega, da ga domačini imensko ne registrirajo (ne poznajo). Pač pa se pojavlja ime tega potoka v specialkah kot Derwebach, ki pa je domačinom popolnoma tuje (eden izmed mnogih nesmislov v koroški gorski nomenklaturi). Nehote se stavi vprašanje, če se ni nekoč prav ta potok imenoval Cemernica in da je kraj po tem potoku dobil svoje ime, kajti, kot smo že omenili, pomeni Cemernica v prvi vrsti potok. Da se imena krajev imenujejo po potokih ni nič nenavadnega (kraj Bistrica ob potoku Bistrica, Obirsko ob Obirskem potoku, Libuče ob Libučni, Bela ob Beli itd. ...), zato skoro ni dvoma, da je pravilno ime potoka Cemernica, po katerem je naselje dobilo svoje ime.

Bodimo dobri sosedje

Cim večje je stanovanjsko naselje, tem bolj osamljeni so ljudje, ki stanujejo v velikih blokih in visokih stolpnicih. Priselili so se iz različnih koncev mesta, niso še pognali korenin, ne poznajo sosedov, s katerimi se srečujejo na stopnišču, v dvigalu, v trgovini. Ljudem, ki imajo majhne otroke, je lažje. Otroci ne poznajo zadržkov, kmalu se spoprijateljijo in preko otrok navežejo prijateljske stike tudi njihovi starši. Kako pa se zblizamo s sosedi, če nimamo ravno majhnih otrok?

Medsosedske odnosi so lahko vljudni, prijazni, prijateljski ali izrazito pristrani. Vsak izbere način, ki mu najbolj ustreza in ki ustreza tudi sosedu, s katerimi se želi zblizati. Vsak način pa je boljši od popolne odtujenosti, ki nas začne sčasoma težiti in nam brani, da bi se počutili v bloku ali stolpnici zares doma.

Prvi korak je vedno najtežji. Kako naj se zblizamo s sosedi? Najpreprosteje je, da sosede pozdravimo. Nasmehom se in rečemo „dober dan“, sosed nam bo pozdrav zagotovo vrnil.

Cez čas se že lahko ustavimo in izmenjamo nekaj besed o vremenu, o gneči na avtobusu, o otrokih, počitnicah, stanovanju. Vendar ne pretiravamo. Sprva je boljše, da smo zadržani, pretirana vsiljivost soseda nemara odbija.

V primerem trenutku je lahko pogovor malo izčrpniji, na primer takrat, ko stojimo v trgovini in isli vrsti ali ko čakamo na dvigalo ali avtobus.

Sosedu ponudimo pomoč. Ko vidimo, da je preobložen z zavrtki in vrečkami, mu področimo vrata ali se ponudimo, da mu pomagamo odnesti nakupljeno domov. Beseda da besedo in led med sosedi je kmalu prebit.

Ce se preselimo v novo stanovanje, se predstavimo novim sosedom. V velikem bloku ali stolpnici zadostuje, če se predstavimo le sosedom iz istega nadstropja. S sosedi se začnemo pozdravljati, kasneje pa tudi navežemo odnose, ki se nam zdijo najprimernejši.

Vljudnostni odnosi, s sosedi se pozdravljamo, ko se srečamo, se nasmehujemo, prijazni smo, vendar ne načenjamo pomenkov, ker nam ni do tega.

Vljudnostno prijazni odnosi: pozdravljamo se, srečujemo se z nasmehom, pripravljani smo tudi na krajši, a brezobziren pomenek. Za novo leto voščimo sosedom, v pisemski nabiralnik jim spustimo kartico s čestitkami.

Prijazni odnosi: pozdravljamo se, srečujemo se z nasmehom, včasih se tudi dlje časa pogovarjamo. Sosedu smo pripravljeni pomagati, če nas potrebuje. Ob novem letu gremo osebno voščiti vsa sreča.

Prisrčni odnosi: pozdravljamo se z nasmehom, ob novem letu in rojstnih dnevih izmenjamo drobna darila v znamenje pozornosti. Pripravljeni smo priskočiti na pomoč v stiski in sprejeti sosedovo pomoč, če tako nanese. Kdaj pa kdaj povabimo sosede k sebi na prigrizek ali pijačo.

Prijateljski odnosi: S sosedi se pogovorimo o vseh stiskah in težavah. Kadar kam odpotujemo, mu zaupamo ključne stanovanja. Prav tako on nam. Ob koncu tedna gremo pogosto na skupen izlet, piknik. Pogosto gledamo televizijo pri sosedovih ali oni pri nas. Za praznik in rojstne dneve se obdarujemo z osebnimi darili.

Ni pomembno le to, kakšne stike želimo navezati s sosedi mi, ampak upoštevamo tudi sosedove želje. Ne vsiljujemo mu svojega prijateljstva in ne zahtevamo od soseda, naj nam začne na dolgo in široko pripovedovati o podrobnostih svojega zasebnega življenja. Nekateri ljudje želijo živeti bolj odmaknjeni, pa tudi ne znajo jasno povedati. Sosed se, na primer, ne bo branil, če mu bomo med dopustom zaupali svojega kanarčka v oskrbo, ker pa mu je to odveč, se nas bo v prihodnje izogibal in bo do nas bolj hladen.

Nekateri sosedje tudi zamerijo, če si pri njih

Z okusom morja

Ribe so zadnje čase, posebno pa zdaj, na pomlad, vse bolj cenjena in priljubljena hrana, naj bodo sveže ali zamrznjene. Če pripravljamo ribe za glavno jed, moramo računati na osebo 20–25 dag ribjega mesa, če pa nameravamo ponuditi cele ribe, naj tehta ena vsaj 50 dag. Sveže ribe moramo uporabiti takoj po nakupu. V hladilniku smejo stati največ en dan, zavrti pa jih moramo v vlažen pergamentni papir. Zamrznjene ribe odtajamo in potem poljubno izgotovimo, ribje panirane fileje pečemo kar zamrznjene.

Ni dobre ribje jedi, če ne upoštevamo treh osnovnih pravil pri pripravi: temeljitega čiščenja, pravičnega soljenja in kisanja. Ribo očistimo in jo splaknemo pod mrzlo tekočo vodo. Ne puščajmo je ležati v vodi. Po pranju jo dobro osušimo.

Ribje meso obilno pokapljamo z limoninim sokom ali kisom in pustimo stati najmanj četrt ure. Zaradi kisline bo meso bolj čvrsto, ostalo bo lepe bele barve in neprijetni vonj bo odpravljen.

Ribo solimo vselej šele tik pred pripravo.

Poleg soli, popra in limoninega soka dodajo k ribam skoraj vse suhe in sveže začimbe, od kaper in čebule do česna, gorčice, peteršilja in paradižnikovega ketchupa.

KUHANA RIBA

Zamrznjenih rib ne uporabljamo za kuho, ker hitro razpadejo. Za kuhanje rib potrebujemo večji lonec. Najpomembnejša je mešanica, v kateri kuhamo ribo: dobro soljena voda, ki ji dodamo dve, z nageljnovimi žbicami pretaknjeni čebuli, šest do osem poprovih zrn, lovorov list, narezan rdeč koren, malo vina ali kisa in sladkorja in jo kuhamo 10 minut. Potem damo vanjo ribe (biti morajo prekrite z vodo) in jih previdno kuhamo deset do petnajst minut. Voda ne sme vreti.

DUŠENJE: ribe solimo, začínimo in v malo slane vode dušimo petnajst minut.

PEČENJE: ribe solimo, osušimo, položimo v ne prevročo maščoba, da ostane me-

Ne preprečujmo naravnega potenja - Koristno knajpanje - Pa dezodoransi?

Vreme postaja toplejše, vendar stanovanj in delovnih prostorov še nekaj časa ne bomo nehali ogrevati. Tudi za popolno spremembo garderobe še ni napočil čas. Zato se v tem vmesnem sezonskem intervalu pogosteje srečujemo z neprijetno težavo, potenjem. Vendar se ji z le malo truda lahko uspešno upremo.

Če je potenje postalo prekomerno, ga je treba omejiti do normalne količine, nikakor pa ne preprečevati, kajti to bi bilo škodljivo. Koža mora normalno in neovirano opravljati svoje naloge, med katerimi je tudi izločanje odpadnih snovi iz telesa. Nekoliko vam bo že uspelo zmanjšati prekomerno potenje, če boste popili manj tekočine. Pri posebno trdovratnih primerih bo še najbolj pomagalo pogosto kopanje, ali kar je še boljše, pogosto tuširanje. Prav nič ni potrebno, da se junaško polivate zdaj z vročo in potem z ledeno mrzlo vodo. Toda milo menjavanje temperature vode, usmiljeno knajpanje, velja za zelo koristno.

Uporabljanje različnih kemičnih preparatov, ki naj bi popolnoma preprečili potenje, je zdravju škodljivo. Neprijeten vonj potu pa lahko preprečite z uporabo primernih dezodorantov. Pot sam namreč nima neprijetnega vonja. Ta se razvije šele, ko začnejo na zraku pot razkrajati bakterije.

Pri izbiri dezodorantov morate paziti, da izbirate take, ki so brez vonja, ali pa vsaj take, katerih vonj se ujema z dišavami, ki jih po navadi uporabljate — s parfemom in kolonjsko vodo.

Res ni vedno časa, da bi dvakrat ali celo trikrat dnevno tekali pod tuš. Morda se vam vlečejo sestanki tudi po ves dan in umijete si lahko tu in tam kvečjemu roke. Takrat so dezodoransi zelo dragoceni, saj je njihovo delovanje dolgotrajno. Na tržišču pa jih že tudi prodajajo toliko, da z izbiro ni zadržev. Nasprotno — še prerado se zgodi, da izberemo napačnega. Posebno moški naj bi pazili, da ne sežejo v kopalnico kar po ženinem odišavljenem dezodoransu, saj je v trgovinah dobiti dovolj teh preparatov tudi posebej za moški spol.

prepogosto izposodimo sladkor, sol, kis in podobne stvari. Ljudje so lahko zelo natančni, moti jih, če jim izposojenega ne vrnemo v enaki količini in obliki, ali če na sposojeno celo pozabimo. Takšne malenkosti lahko skalijo sicer dobre medsosedske odnose.

Najbolj škodljivo pa deluje na dobre odnose v sosedstvu obrekovanje. Bodimo zadržani, ne vtilikajmo nos v osebne zadeve tujih ljudi. Sosedu ne pripovedujmo ničesar o drugih sosedih. Ne-

mara bo posumil, da tudi o njem tako govorimo, kadar smo z drugimi sosedi, in se nas bo začel izogibati.

Cim boljše odnose imamo, tem prijetnejše je življenje, ki ga preživimo med štirimi stenami svojega doma. Prizadevajmo si po svojih najboljših močeh, premagujemo odtujenost, ki je pogostna v velikih stanovanjskih soseskah. Če bomo tako ravnali vsi, bomo kmalu navezali dobre sosedske odnose.

so sočno (mešamo lahko olje in margarino). Pečene ribe so najboljše, če jih prej narahlo povaljamo v moki ali v moki in stepenem jajcu. Lepo spečemo ribe tudi v pečici s kosi slanin. Pečemo od 40–60 minut, vmes polivamo s sokom. Poleg lahko dušimo tudi por, paradižnike ali šampinjone.

PRILOGE: k pečenim ribam: krompirjeva solata, riž, krompir s peteršiljem, vse zelene solate ali vložena zelenjava, hladne omake. H kuhani ribi ponudimo slan krompir s peteršiljem, špinačo in drugo zelenjavo, tople omake, hladne omake, majoneze.

Dušene ribe obložimo s krompirjem, grahom ali mladim korenjem, špinačo, stročjim fižolom, gobami, paradižnikom ali vinskoumako.

Česen - kralj vseh začimb

Česen je doma iz srednje Azije, a se je že zdavnaj razširil v Evropo. Danes ga poznajo in gojijo po vsem svetu. V več kot pet tisoč letih, odkar človeštvo česen goji, si je pridobil veliko navdušenih prijateljev. Častijo ga predvsem zaradi prijetnega okusa, ki ga da jedem. Grški filozof Pitagora mu je dal celo častni vzdevek kralja vseh začimb.

Česen pa so cenili tudi zaradi njegovih zdravilnih učinkov. Veljal je za simbol plodnosti in večne mladosti. V starem in sedanjem veku so ga predpisovali zoper pege, zlatenico, koze; z njim so zdravili tudi najrazličnejše ženske težave.

Čeprav s česnom dandanes ne zdravimo ne koz, ne zlatenice, pa vendarle lahko rečemo, da je česen zdrav. Vsebuje vitamine A, B₆, C. Spodbuja prebavo in izmenjavo snovi v organizmu. Če ga redno uživamo, tudi znižuje krvni pritisk in izboljšuje prekrvavitve. Eterično olje allicin, ki ga vsebuje, pa zavira vnetne procese.

V kuhinji je česen nepogrešljiv. Skoraj bi lahko laže našli jedi, v katere česen ne sodi — kot obratno. Lahko pa rečemo, da uporabljamo česen pri vsaki jedi, ki jo tudi solimo.

Česen izboljša vrsto jedi. Strok česna v vodi, v kateri kuhamo stročji fižol ali brstični ohrovt, da zelenjavi čisto poseben, bolj plemenit okus. Nujno pa sodi — v večjih količinah — v naslednje jedi:

- k masni svinini ali bravini,
 - k številnim specialitetam sredozemske kuhinje,
 - v jedi, pripravljene s paradižnikom,
 - posebno dober okus da spomladanskim juham,
 - okusen je tudi pečen krompir, če ga začnemo s česnom (poleg pora, rožmarina in bazilike),
 - sicer pa ga lahko kombiniramo z domala vsemi začimbami.
- Pri vsem tem si velja zapomniti še tole: Česna ne pražimo, ker ne prenaša vroče maščobe.

sredi ravnin. Srd mu je ojeklenil vsak živec, in bliski so mu švigali iz oči.

„Sedaj je končano. Hvala božji Porodnici, da se nam je odkrila resnica! Satan sam nam je zatemnil pogled, da smo begali v temi. Sedaj pa je sonce resnice posijalo v sleherni kotiček, in pred nami stojite v goloti svoji! Služabnik Gregorij, daj nam, kar si zapisal!“

Trepetaje prinese nadvikarij Gregorij dolgi dolgi zapisnik.

„Ta zapisnik,“ pravi škof, „bodi podlaga preiskavam, ki naj se zvrše nemudoma. In naša škofja beseda vam bodi porok, da bode ostrost naše vodilo! Kdor je v pregnanstvu, ta se povrni na naš dvor. Vas vse, za rane Kristusove, preženemo pa s svojega dvora, kakor se prežene iz črede gobova žival. Govorili in vedli ste se, kakor bi bili svetniki, ali v srcu ste nosili satana v gorkem gnezdu. Prve izkušnje, ki je prišla na vas, niste mogli prebiti, in Bog vas je dal v pravične naše roke. Pognali ste vsi, ali bojimo se, da se bode morala zapaliti marsikatera grmada na emonskem polju in da bode treba sežgati obilo gobavih grešnikov, katere štejemo v okuženi sredi vaši! To je naša odločba, to je sad najnovejšega našega presvetlega dekreta! Poberite se izpred našega obraza, in jok in škripanje zob med vami, ki ste vsi veliki grešniki!“

Tako govoreč se zgrudi višji pastir na mehko blazino, tiščeč v beli svoji roki beli zapisnik, s katerega se razširja luč na skrivne stezice in temne kotičke. Proštje, kanoniki in vsi drugi prosilci so odhajali, prav kakor bi jim za hrbtom že gorele grmade. Vsi so kazali blede obraze, na katerih jim je besnela togot, ali pomagati si niso vedeli. Bil je to poraz „skrajne“ stranke, kakršnega še ni učakala zgodovina do tistega dne...

Azrael pa je še vedno sedel na najvišjem robu sivega Himalaja, in smeh mu je pretresal nebeško telo, da se je stari Himalaja kar majal pod nebeškim tem smehom!

X

V noči prej je govoril Azrael v sanjah z menoj. Odkril mi je prihodnost in mi naznanil, da bode skoro izpolnjena doba moje druge ustvaritve, tako da se mi bode zopet vrnil v večnost. Ustrašil se nisem druge svoje smrti; kar sem opažal po zemlji, ni me mikalo, in ukoreninilo se mi je v srcu prepričanje, da zemlja ni vredna, da bi bil človek dvakrat ustvarjen zaradi nje. — Kaj mi je pomenila smrt, ko sem vendar videl, da je narod slovenski že davno poginil in da se ne zbudi več po grobeh, kamor so ga zagreblili blaženega Antona od Kala nevedni učenci! Kdo bi torej v takem razmerju ne umiral radostno?

Moral sem se potruditi, če sem se hotel še delj ogledati po stari Emoni. Poklical sem profesorja z vseučilišča Svetega Simplicija in mu razodel željo, da bi si ogledal tako imenovani ženski oddelek. Ker sem imel palačno privolitev za vstop, bilo ni nikake težave, in takoj tisto popoldne — predpoldne se je bila ujela stranka blaženega Antona od Kala v past najnovejšega presvetlega dekreta — kreneva na pot, pustivši v škofjem dvorcu konja in drugo prtljago. Vprašam spremljevalca, kje je slavnoznani oddelek neomadeževanega ženskega spola.

„Torej,“ vpraša me ponosno, „tudi v vašo ledeno Sibirijo je že zaslul ta zakon, ki nam jamči, da se naše ženstvo dobro in pravno vzgaja in vzreja? V nas je ne poznamo, tiste mesene ljubezni, ki je omadeževala prejšnja stoletja!“

Opisal mi je potem na dolgo in široko ležjo ženskega oddelka, naznanil mi število samostanov in božjih hramov — ki so vsi stali v tem oddelku — in mi govoril, kako široko

in dolgo je ozidje okoli njega. Iz gostobesednega popisa sem posnel, da je ženski oddelek na starodavnem našem Golovcu in da se razteza na desno in na levo v ravnino, kjer se širijo polja in vrtovi, obdelovani po neomeženem ženstvu. Vse to je bilo obzidano, in kohorta starih devic je stražila pri vsakem vhodu, da se ni pritihtapil na oddelek neoženjen človek.

Skušal sem spoznati krajino, po kateri sva hodila. Po moji sodbi — imela sva grad ob levici svoji — stopala sva po cesti, ki je nekaj vodila proti imenitni naši Kurji vasi. Kakor sem se prepričal pozneje, bila so velika vrata na ženski oddelek prav tam, kjer je tlačen rod, če je hotel iz Kurje vasi čez most v belo mesto, moral plačevati drago mitnino leta 1900 po Kristusovem rojstvu.

„Kako imate vse to urejeno? Kdaj oddajate otroke posameznim oddelkom?“

„Vse to,“ odgovori mi strežnik in profesor, „vse to je urejeno preizvrstno. Kadar je otroku pet let, vzamejo ga roditeljem in ga oddajo po spolu, bodisi na neoženjeni, bodisi na neomeženi oddelku.“

„In koliko časa ostane tam?“

„Dokler pri naboru ni potrjen v zakon.“

„In svojih roditeljev ne vidi nikdar več?“

„Dokler je na oddelku, ne. Roditelji so največkrat prav radostni, da izgube breme iz hiše. V nas se težko služijo vsakdanji kruh, in davek, ki ga plačujemo, da se vzdržujeta oddelka, velik je!“

Zdajci doideva tolpo, ki se, varovana po gologlavi straži, počasi pomiče po prašni cesti. Štela je kakih dvesto mladeničev in mož. Nekateri so bili že precej priletni, drugi pa še prav mladi, pravi bledolčnički, kakor da so ravnokar prebili dolg zapor in po dolgi dobi zopet prišli na čisti zrak.

(Dalje v prihodnji številki)

OBČINA LJUBLJANA MOSTE-POLJE:

Proletarsko jedro zagotavlja zdrav razvoj

Današnja občina Ljubljana Moste-Polje je tvorilo desetletja pred osvojitvijo več predmetnih delavskih in kmečkih naselij z okoli 25.000 prebivalci. Razvoj železnice in industrije pa je krepil borbene delavske in kmečke vrste in njihovo proletarsko zavest. Ta, vzhodni del Ljubljane je bil tudi eno najmočnejših predvojnih slovenskih jader Komunistične partije. Protijudski režimi so sicer poskušali vse, da bi zatrli glas ljudstva, a teroriziranje, zapiranje, interniranje itd., niso uklonili borbene duha revolucionarnih delavcev. Nasprotno: pripravljeni in organizirani so stopili v narodnoosvobodilni boj. V njem je uodelovalo okoli 4.600 borcev in aktivistov, padlo je 526 borcev, v zaporih in taboriščih je umrlo 288 ljudi, ubitih je bilo 59 talcev, žrtev fašističnega nasilja je bilo 93. Španskih borcev je bilo pet, nosilcev Spomenice 1941 je 209, narodnih herojev 12.

Občina Ljubljana Moste-Polje je danes ena izmed petih ljubljanskih občin. Obsega 17 odstotkov celotne površine Ljubljane, oziroma 15.000 ha. Šestdeset naselij je razdeljenih v 23 krajevnih skupnosti. Septembra leta 1982 je imela občina 67.876 prebivalcev ali 21 odstotkov prebivalcev mesta Ljubljane. Selitveni prirastek že leta uvršča občino na najvišjo stopnjo rasti števila prebivalstva. (Naravni prirastek je v vseh ljubljanskih občinah približno enak).

Visok selitveni prirastek seveda nosi s seboj dodatne probleme pri urejanju družbenega standarda občanov in njihovih bivalnih okolij ter zahteva hitrejšo rast socialnega razvoja. Občinska skupnost za razvoj družbenega standarda rešuje te probleme po samoupravnem sporazumu z združenimi sredstvi gospodarstva, krajevnih skupnosti in občinske skupščine ter sistematično gradi objekte družbenega standarda.

Glede na doseženi proizvod (leta 1981: 14.024 milijona dinarjev) in po številu zaposlenih (29.074, od tega v gospodarstvu 26.559), je občina na

četrtm mestu med ljubljanskimi občinami. In čeprav je po družbenem proizvodu na zaposlenega v Ljubljani na drugem mestu, je zares visokega selitvenega prirastka po družbenem proizvodu na prebivalca v Ljubljani šele na četrtem mestu.

V GOSPODARSTVU posluje 146 organizacij združenega dela, od tega 1 sozd, 27 enovitih delovnih organizacij, 16 delovnih organizacij s 46

torji, izvajalci, skupščinami občine in mesta, ljubljanskim urbanističnim zavodom, podjetjem Soseska, poslovnimi bankami in s Kmetijsko zemljiško skupnostjo. To se ugodno odraža v rasti industrije in gradbeništva, več pozornosti pa terja nadaljnji razvoj prometa, trgovine, obrti in kmetijstva. Urbanistično se občina vključuje v Generalni plan urbanističnega razvoja mesta Ljubljane. 10 linij mestnega

nalna skupnost združuje sredstva in skrbi za vzdrževanje komunalnih naprav kolektivne rabe.

MED DRUŽBENIMI DEJAVNOSTMI naj najprej omenimo kulturo. Delovni ljudje in občani se združujejo v 11 društvih in skupinah, ki so povezane v občinsko zvezo kulturnih organizacij. Delovanje jim je omogočeno v 10 kulturnih domovih. Med njimi je najpomembnejša pridol-

tozdi in 19 delovnimi skupnostmi skupnih služb ter 35 tozdov s sedeži zunaj občine ter ena poslovna skupnost in 1 POZD. V skrbi za nadaljnji skladen in celovit razvoj pa prevzema razvojno gospodarska skupnost vlogo nosilca sodelovanja in usklajevanja interesov med investi-

prometa skrbi za redni dnevni prevoz občanov. Samoupravna stanovanjska skupnost gospodari s stanovanji, skrbi za družbeno pomoč in novogradnje.

Do konca leta je bilo v občini Ljubljana Moste-Polje 8.196 družbenih stanovanj in 3.204 etažno lastniških stanovanj. Samoupravna komu-

bitev leta 1981 edrpti novi kulturni dom Španski borci v Mostah. V njem deluje tudi Knjižnica Jožeta Mazovca. Kino Triglav ima po tri predstave dnevno, Jelovškov likovni salon pa nudi prostor za redne likovne razstave. Pomembni skupini sta večški pihalni orkester in harmonikarski or-

kester. V občini izhaja glasilo SZDL Naša skupnost z umetniško prilogo 25. MAJ. Delegatska gradiva so riskana v Delegatski tribuni, v doma- la sto organizacijah združenega dela prejema delavci svoja glasila, šole izdajajo 10 glasil, okoli 25 pa je glasil družbenopolitičnih, družbenih organizacij in društev; štiri krajevne skupnosti občanov izdajajo svoja glasila.

V občini deluje 6 vzgojnovarstvenih zavodov z 19 dislociranimi enotami. V 178 oddelkih je 4.062 otrok. V gradnji pa je še en vrtec.

V šolskem letu 1982/83 hodi v šolo 7.392 otrok v devetih centralnih in 9 podružničnih osnovnih šolah. Kar 24 odstotkov otrok je vključenih v oddelke podaljšanega bivanja. Gradijo oziroma razširjajo štiri osnovne šole. Glasbeno šolo obiskuje 448 učencev. V srednjo šolo za elektroenergetiko in v srednjo šolo tiska in papirja hodi letos 1.204 dijakov, na fakulteto za telesno kulturo univerze Edvarda Kardelja pa 434 študentov (rednih 365, ob delu 69).

V telesni kulturi je vključenih ok. 25 odstotkov prebivalstva občine. Na razpolago imajo športni park Kodelevo z dvorano in igrišči, športni park Vevče, dve kopališči, umetno drsališče v Zalogu in trimsko stezo v Zadvoru in vrsto drugih objektov. Pozimi deluje smučarska vlečnica na Trebeljevem. 61 osnovnih telesno kulturnih organizacij jim to organizirano omogočajo; pri tem ne gre spregledati tudi vrhunskih dosežkov športnikov.

Zdravstveni dom Ljubljana, tozdr osnovnega varstva Moste-Polje s 6 dispanzerji in 24 ambulantami ter 6 ambulantami v delovnih organizacijah skrbi za zdravstveno varstvo občanov. V občini je tudi psihiatrična bolnišnica kliničnega centra. Skupnost socialnega skrbstva bedi nad preventivno in kurativno dejavnostjo pri pomoči družini, varstvu otrok in odraslih ter zagotavlja ustrezno družbeno pomoč, kadar in komur je to potrebno.

V 23 krajevnih skupnostih delovni ljudje in občani organizirano samoupravno odločajo o vseh pomembnih zadevah družbenega življenja širšega splošnega pomena.

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 18. 3. 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Ljubljana vohunka — 11.45 Ob vsem je za dvomiti — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 Halo Spencer? — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Stari — 21.15 Modna revija — 21.20 Življenje v anekdotah — 22.20 Reklama in šport — 22.30 Nočni studio — 23.30 Poročila.

SOBOTA, 19. 3. 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Dopoldanski koncert — 11.55 Nočni studio — 13.00 Uredništvo — 14.25 Paž v Palast hotelu — 16.00 Iz parlamenta — 17.00 Risanje — slikanje — oblikovanje — 17.30 Zgodbe o delfinu — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva x sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrad — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Avstrija ima vado sezono — 21.50 Šport — 22.10 Alan Pric — 22.55 Poročila.

NEDELJA, 20. 3. 11.00 Ura tiska — 12.00 Izobrazba v podjetju — 15.05 Plava laguna — 16.45 Mi listamo v slikanici — 17.05 Zgodba o škotliki — 17.15 Mojster Eder in njegov Pumuckl — 17.40 Helmi — 17.45 Klub senorjev — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Walter Berry — 21.15 Dedinja — 23.10 Šport — 23.30 Poročila.

PONEDELJEK, 21. 3. 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 TV kuhinja — 10.00 Šolska TV — 10.30 Rivali pod vročim soncem — 11.55 Oče in sin — 12.00 Iz parlamenta — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujemo nesreče — 17.30 Luna, luna, luna — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Ljudje in živali — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.05 Nasveti in triki za uživalce — 21.10 Nero Wolfe — 21.55 Šport — 22.40 Poročila.

TOREK, 22. 3. 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Paž Palast hotela — 12.00 Risanje — 12.10 Ponedeljski šport — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Moda

— 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ljudje, sila, mnenja — 21.00 Miza in postelja — 22.35 Poročila.

SREDA, 23. 3. 9.00 Poročila — 9.05 Tudi pošaliti se je treba — 9.35 Francoščina — 10.05 Šolska TV — 10.35 Veliki in mali slepar — 12.10 Slikanica — 12.15 Ljudje, sila, mnenja — 13.00 Uredništvo — 17.00 Lutkovna predstava — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Policijska inspekcija 1 — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Prihodnje leta, ob istem času — 22.10 Poročila.

ČETRTEK, 24. 3. 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska TV — 10.30 Plava laguna — 12.05 Color classics — 12.15 Klub senorjev — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujemo nesreče — 17.30 Minikini — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Karl Marx-ova slavnost — 21.45 Matere — 22.40 Šport — 23.30 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 18. 3. 17.30 Izobrazba v podjetju — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dežela in gore — 21.00 Fascinirano odkrivanje — 21.15 Modna revija — 21.20 Politika v petek — deset pred deseto — 22.25 Rivali v vročem soncu — 23.50 Poročila.

SOBOTA, 19. 3. 15.00 Športno popoldne — 17.00 Draga družina — 17.45 Kdo me hoče? — 18.00 Dva x sedem — 18.25 Nogomet — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvjetnika? — 20.15 La strada — pesem ceste — 22.00 Jahanje s hudičem — 23.15 Vedri P.E.N. — 0.10 Poročila.

NEDELJA, 20. 3. 15.00 Športno popoldne — 17.00 Vi ljudje ste kat rtravi — 17.45 Ali poznate melodijo? — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Veliki in mali slepar — 21.50 Uporniki iz Liang Shan Po-a — 22.35 Mala večerna glasba — 23.35 Sto mojstrov in — 23.45 Poročila.

PONEDELJEK, 21. 3. 18.00 Znanje danes — 18.30 Kmečki general — 19.30 Čas v sliki —

20.15 Doktor in ljube živali — 21.05 Nasveti in triki uživalcev — 21.10 Šiling — 21.50 Deset pred deseto — 22.25 Pogumneži — 0.05 Poročila.

TOREK, 22. 3. 17.45 TV — 18.00 Orientacija — 18.30 Kmečki general — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kviz v rdeče belo rdečem — 21.05 Dallas — 21.50 Deset pred deseto — 22.25 Klub 2 in poročila.

SREDA, 23. 3. 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Kmečki general — 19.30 Čas v sliki — 20.15 The rake's progress — poročila — 21.40 The rake's progress — 22.40 Cate Central in poročila.

ČETRTEK, 24. 3. 17.45 Šolska TV — 18.00 Po Avstriji — 18.30 Kmečki general — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Naj cvetlice govori — 21.50 Deset pred deseto — 22.25 Klub 2 in poročila.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 18. 3. 8.55 TV v šoli — 16.15 Poročila — 16.20 Smučarski poleti, posnetek iz SP v Harrachovu — 17.20 Pihalni orkestri — 17.55 Arabela — 18.25 Obzornik — 18.40 Pred izbira poklica: Poklici in vrtnarstvo — 19.10 Risanje — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Bolnišnica na koncu mesta — 21.05 Zrcalo tedna — 21.25 Nočni kino: Smrtni poljub, ameriški film — 23.05 Poročila.

SOBOTA, 19. 3. 8.00 Poročila — 8.05 Zverinice iz Režije — 8.25 Pedenžep: Narodne z Ladkom in Milanom — 8.45 Mladi virtuoz — 9.05 Mali odred — 9.35 Arabela — 10.05 Mali svet, otroška serija TV Zagreb — 10.35 Vesolje — 11.35 Bistre vode: Sana — 12.00 Naši olimpijci — 12.40 Pariške kulturne diagonale — 13.25 Poročila — 14.55 Nogomet Radnički: Željezničar, prenos — 16.55 Poročila — 18.30 Galaktika — 19.15 Risanje — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 La Gammick, kanadski film — 21.30 TV teka — 22.45 Poročila.

NEDELJA, 20. 3. 8.50 Poročila — 8.55 Živ, otroška matineja — 9.40 Alpska saga, avstrijska nadaljevalka — 11.10 625, oddaja za stik z gledalci — 11.30 Domači ansambli — 12.00 Ljudje in zemlja — 13.00 Poročila — 14.30 Strahotna resnica — 16.00 Rokomet Kolinska Slovan: Metaloplastika, prenos — 17.20 Poročila — 17.25 Naš kraj:

Moste pri Komendj — 17.40 Športna poročila — 17.55 Sestanek v nebotičniku — 18.55 Ne prezrite — 19.15 Cik cak — 19.22 TV in radio nocoj — 19.24 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Mrtvi se ne vračajo, nadaljevalka — 21.00 Športni pregled — 21.30 Izviri — 21.55 Poročila.

PONEDELJEK, 21. 3. 8.55 TV v šoli — 16.20 Kmetijska oddaja TV Zagreb — 17.20 Poročila — 17.25 Smogovci — 17.55 Sodobna medicina — 18.25 Obzornik — 18.45 Evropska rock glasba — 19.15 Risanje — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Nazaj k očetu, angleška drama — 21.20 Glasbeni magazin — 22.15 Poročila.

TOREK, 22. 3. 9.05 TV v šoli — 17.35 Poročila — 17.40 Zverinice iz Režije — 18.00 Naši zbori: Kranj — 18.25 Celjski obzornik — 18.40 Kratek film — 18.55 Knjiga — 19.10 Risanje — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Mladost Karla Marxa, vzhodnonemška nadaljevalka — 21.05 Aktualno — 22.05 Poročila.

SREDA, 23. 3. 9.25 TV v šoli — 17.35 Poročila — 17.45 Ciciban, dober dan — 17.55 Zapisi za mlade: Ubald Vrabec — 18.25 Gorenjski obzornik — 18.40 Mosaik kratkega filma — 19.10 Risanje — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 35 mm — Filmska delavnica ob sovjetskem filmu Križarka Potemkin — 22.30 Poročila.

ČETRTEK, 24. 3. 9.05 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Vesolje — 18.25 Ljubljanski obzornik — 18.40 Mladi za mlade — 19.10 Risanje — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Tednik — 21.00 Tako je godel Kurent, balet — 21.25 S poti po Indiji — 21.50 Poročila.

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 18. 3. 14.10 Obzornik — Drava povaj, kje dom je moj — Za konec tedna.

SOBOTA, 19. 3. 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 20. 3. 7.05 Duhovna misel — Naj pesmika naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 21. 3. 14.10 Koroški obzornik — Zboravska glasba.

TOREK, 22. 3. 9.30 Pisani svet — 14.10 Koroški obzornik — Jazz za vas.

SREDA, 23. 3. 14.10 Koroški obzornik — Da jih ne pozabimo — Za starejše letnike.

ČETRTEK, 24. 3. 14.10 Koroški obzornik — Literarno-glasbena oddaja.

10 let Kluba koroških kuharjev

Pred desetimi leti je bil ustanovljen „Klub koroških kuharjev“, katerega dejavniki so s svojimi kuharskimi proizvodi mnogo doprinesli, da je postala naša kuhinja privlačna atrakcija za številne tuje goste, ki letujejo v naši deželi.

V času te desetletne dejavnosti je celovški sejem vedno forsiral in podpiral ta klub in to predvsem zaradi tega ker imata iste interese, saj oba služita istemu cilju, sicer vsak po svo-

Alpski klub „Obir“ na Obirskem vabi na

PLESNI TEČAJ

v nedeljo 20. marca 1983, ob 14. uri v gostilni Sienne na Obirskem.

Prijave so možne še v nedeljo 20. marca od 10.30 do 12. ure v gostilni Sienne.

je, ustvariti možnosti, da bi turizem in gospodarstvo, ki sta trenutno v vsesplošni krizi, našla izhod iz te trenutne zagate.

Jubilejne slovesnosti v okviru „Gost 83“ ne bodo prišle do izraza samo z izvedbo mednarodnih parad sladokuscev, temveč tudi z jubilejnim srečanjem vseh članov in podobnih prijateljskih klubov. Srečanje je predvideno v torek 22. marca v sejemski hali 5.

Naj še zapišemo, da tudi strokovni sejem gastronomije in turizma obhaja letos jubilej — 15-letnico obstoja.

Slovenski VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10. Uredništvo: 9020 Celovec, St.-Ruprechter-Strasse 19/IV, tel. 0 42 22 / 54 0 42, teleks 42086 sindok a.

Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10, tel. 0 42 22 / 32 5 50.

Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

Franci Wiegele - svetovni prvak juniorjev

V zadnjih mesecih se je vedno več govorilo o njem. Bil je vodilni v evropskem pokalu, postal je avstrijski mladinski prvak, in tudi v drugih tekmah se je pojavljal med najboljšimi skakalci sveta. Za zaključek sezone pa je s klubskim tovarišem Pavlom Eratom potoval v finski Kuopio na svetovno prvenstvo juniorjev, prav gotovo z upanjem, da bo med najboljšimi.

Z dvema lepima in enakomernima skokoma je premagal vso konkurenco in za vse presenetljivo se vrača do-

mov kot svetovni prvak. Gotovo bo ta odlični uspeh 18-letnega Zahomčana še bolj vzbudil, da bo ob pomoči svojega očeta, ki je prav gotovo eden najbolj izkušenih avstrijskih trenerjev, še nadaljeval svojo uspešno športno pot.

Drugi najboljši Avstrijec, Feuerstein, se je uvrstil na 7. mestu, Adi Hirner pa na 8. mestu. Koroški prvak Pavel Erat je v drugem skoku imel smelo z vetrom in se je uvrstil na 21. mestu, se pravi še v prvi polovici uvrščenih skakalcev (tekmovalo je nad 50 skakalcev).

Že na predvečer svetovnega prvenstva pa je bila moštevna konkurenca, katere rezultati še niso znani. Na vsak način je bil v teh skokih najboljši tudi Franci Wiegele, tretji najboljši Avstrijec pa je bil Pavel Erat.

Po svetovnem prvenstvu in po kratkem nastopu v televizijski oddaji „Sport am Montag“ je Franci Wiegele odpotoval na tekmovalno na Japonsko. Hanzl Wallner pa se intenzivno pripravlja na svetovno prvenstvo v smučarskih poletih na češkem Hahovu, ki se bo začelo danes in končalo v nedeljo.

Mladi Zahomčani Erat, Mörtl in Kaiser pa se bodo konec tedna udeležili zaključnih skokov za OPA-pokal v Planici.

Rezultati prvenstva: 1. Franci Wiegele 87,85,5 (243,5), 2. Ole Christian Eidhammer (Nor) 87,5/83,5 (239,1), 3. Tuomo Ylipulli (Fi) 85,5/83,5 (234,4).

Franci Wiegele je sam sebe in vse njegove navijače presenetil z zmago na svetovnem prvenstvu juniorjev v finskem kraju Kuopio. Telegramsko mu je čestital v imenu organizacije in v lastnem imenu predsednik Zveze slovenskih organizacij Feliks Wieser.

FINALE SVETOVNEGA POKALA V PLANICI

V soboto 26. in v nedeljo 27. marca 1983 bodo v Planici skoki 4. finala svetovnega pokala v smučarskih skokih. V soboto bodo skoki na 70-metrski skakalnici, v nedeljo pa na 90-metrski skakalnici. Obe tekmi šteta za svetovni pokal (posamična in moštevna uvrstitev).

naj KEL to jasno diferencira. Po mnenju klubašinj in klubašev pa je smiselno in potrebno vključevanje osrednjih organizacij v večja gibanja, ki že od vsega začetka združujeta velik potencial, kakor sta to mirovno in antifašistično gibanje. V širši politični javnosti bi si tako pridobili tudi več simpatij.

KSSSD že vsa leta uspešno razvija in uveljavlja antifašistično dejavnost. Tako je npr. skupno z Antifašističnim komitejem 26. januarja organiziral demonstracijo proti kandidaturi NDP in ANR na Dunaju. Ob tej priliki je opozoril tudi na nerešeno manjšinsko vprašanje v Avstriji. Antifašistično gibanje je treba v času gospodarske zaostritve in rastoče brezposelnosti v veliki meri podpreti. Klub pri tem pogreša sodelovanje osrednjih organizacij.

Klubaši in klubašnje se seveda angažirajo v avstrijskem mirovnem gibanju. Lani maja so sodelovali pri organizaciji vseavstrijske mirovne demonstracije, letos pa pobirajo podpise za Linški apel, ki ga je izdelal avstrijsko mirovno gibanje lani decembra.

Tajniško poročilo Helene Verdel je pričelo o plodovitosti in uspešnem delovanju Kluba v preteklem letu. Med najbolj posrečene akcije spadajo prav gotovo zbiranje solidarnostnih podpisov za direktorja Kukovico, informativne mize o slovenski šolski problematiki na Dunaju in v Celovcu, sodelovanje pri ustanovitvi komiteja za dosledno dvojezičnost v Žitari vasi. Ob 40-letnici pravnostva in upora koroških Slovencev smo skupno s SZL postavili razstavo v Klubu in na Dunajski univerzi ter organizirali informativni večer.

Aprila je Klub obiskal tovariš Mitja Ribičič, sedanjí predsednik predsedstva ZKJ. Drugo težišče dela je bilo slovensko manjšinsko šolstvo na Koroškem, naštudirali pa smo tudi igro Jeannine Worms „Trgovina“, ki smo jo uspešno igrali na Koroškem. Tržaški slovenski pisatelj Ace Mermolja, Marij Čuk in Marko Kravos so nam brali iz svojih del.

Občni zbor je izvolil sledeči odbor: Flori Wieser (predsednik), Rihard Grilc (podpredsednik), Aleksandra Pradelto (tajnica), Igor Schellander (tajnik), Lipi Ogris-Marič (kulturni referent), Joža Einspieler (finančni referent), Sonja Kölich (časnikarska referentka), v razširjenem odboru pa so Gabriel Wutti, Maria Koncilija, Borut Sturm-Schnabl, Peter Stern, Zdenko Leitgeb. Za preglednike so bili izvoljeni Marijan Jelen, Irena Verdel in Tomo Weiss.

Dober obisk in konstruktivna diskusija sta bila značilna za ta občni zbor. Po predlogu starega odbora pa je bilo z dvotretjinsko večino sprejeto tudi ime Kluba v Klub slovenskih študentov in študentk na Dunaju.

Sonja Kölich

POPRAVEK

V zadnji številki Slovenskega vestnika smo pomotoma zapisali, da je bila Antifašistična fronta žena (AFZ) ustanovljena spomladi 1948. Ustanovitev AFZ je bila seveda pred 40 leti, leta 1943!

Za ohranitev miru

(Nadaljevanje z 2. strani)

krožkih kjer so obravnavali specifične vidike razoroževanja. Govorili so o jedrskem orožju, o nevarnosti, ki grozi Evropi, zaradi jedrskih raket in o potrebnih korakih za uničenje tega orožja. Pri tem so nekateri udeleženci delovnih krožkov zahtevali odločnejše nastopanje proti obema velesilama, in poudarili, da ni naloga mirovnih gibanj, da izdelujejo takšne resolucije, da bi jih ta ali ona velesila lahko podprla. Sprejet pa je bil tudi sklep, da se podpre Linški apel, ki zahteva korake avstrijske vlade proti namestitvi Pershing raket in Cruise Missiles.

Drugi delovni krožki so obravnavali vprašanja, kako vzgajati mladino v upornem duhu proti številnim krivicam, kako se naj ženske vključijo v

mirovno gibanje, kako se naj branijo delavci v oboroževalni industriji, kako izvajati nenasilna dejanja proti oboroževanju, kako uveljavljati človekove pravice itd. Poseben delovni krožek se je posvetil tudi razvoju blokove konfrontacije, v katerem so se med drugim izpovedali proti izpodkopavanju avstrijske nevtralnosti in govorili o nevtralni Evropi brez blokov in jedrskega orožja. V prihodnje pa bodo na takšnih srečanjih obdelali tudi vlogo narodnostnih konfliktov v zvezi z mirovnim vprašanjem.

V zaključni seji prvega koroškega mirovnega srečanja so ustanovili koordinacijski gremij, ki bo pripravil med drugim mirovni teden od 7. do 15. maja, povezoval posamezne mirovne iniciative ter se potegoval za večjo podporo linškega apela.

Sejem „Alpe-Jadran“

na ljubljanskem razstavišču

Medtem ko bo jutri na celovškem razstavišču slovesno odprt letošnji 15. strokovni sejem gastronomije in turizma „Gost 83“, gredo na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani proti kraju priprave za 22. mednarodni sejem „Alpe-Jadran“, ki bo trajal od ponedeljka 21. marca do nedelje 27. marca.

Tudi letos obsega sejem „Alpe-Jadran“ vrsto prireditev. Tu gre predvsem za razne oblike sodelovanja v alpsko-jadranskem prostoru; poseben del je namenjen predstavitvi držav, pokrajin ter pobratenih in prijateljskih mest Ljubljane; že petič pa bo v tem okviru prirejena razstava „Človek in prosti čas“, katere osrednja tema bo letos kamping-karavaning.

Razstava „Človek in prosti čas“ bo razdeljena na več področij. Pod naslovom „Vse za dom“ bodo ekspoziti segali od pohištva in elementov

za urejanje in dekoriranje doma preko gospodinjstvih strojev in pripomočkov do živilskih izdelkov in ročnih del. Področje „Naredi sam“ bo namenjeno ročnemu in električnemu orodju, raznim materialom, kot so barve, laki, lepila in podobno, orodju za ureditev vrta in vzgojo lončnic, pa oblačilu in obutvi. Nadaljnji odsek bo veljal sliki in zvoku ter bo prikazoval proizvode zabavne elektronike in potrebščine za foto-ter kinoamaterje, igre za razvedrilo, glasbila in plošče ter kasete. Zelo pestra bo ponudba na področjih turizma, športa in rekreacije; predstavljene bodo razne amaterske dejavnosti; predvidena je tudi prodaja rabljene opreme za prosti čas; posebno zanimiv oddelek pa bo brez dvoma navtični salon, ki bo predstavil izredno bogat program: od vseh vrst plovil preko navigacijskih instrumentov in pomorskih kart do opreme za reševanje in oblik navtičnega turizma.

Mock: „Nobenih centralnih šol ...“

(Nadaljevanje z 2. strani)

ogledajo. Ta koroška institucija ima gotovo široko bazo na Koroškem. Iz tega, kar so mi pisali med pogajanji o zakonu o narodnih skupinah — in prav gotovo ni tako, da sem v vsem istega mnenja, kar je tam zapisano — sem videl, da se zmeraj priznavajo k mirnemu sožitju večine in manjšine. Ali so potem napravili tudi vedno prave predloge za to, o tem je seveda mogoče dvomiti.

Najnovejša zahteva te zveze gre v to smer, da hočejo za dokončno rešitev šolskega vprašanja ustvariti centralne šole za Slovence, torej ghetto šole.

Mock: Sem za to, da so šole kar najbolj blizu človeka. Nobenih centralnih šol — v splošnem izobraževanju sem proti temu in to mora veljati tudi na Koroškem.

Obstaja hudo nesorazmerje med tem, kako Avstrija obravnava Južno Tirolsko, in njenim odnosom do manjšin v lastni deželi. Zakaj se tu meri z dvojnimi merili?

Mock: Moj argument za liberalno rešitev manjšinskega problema na Koroškem — in doživel sem zaradi tega tudi kritiko svojih prijateljev — je bil, da sem se že kot študent vedno zavzemal za pozitivno rešitev manjšinskega vprašanja na Južnem Tirolskem in da ne gre meriti z dvojnimi merili, sicer postaneš neverdosten. Toda brez nadaljnega priznanja, kakor ljudje pač so, žal pogosto merijo z različnimi merili, toda tega ne odobravam.

Ali bi v zvezi z manjšinskimi pravicami dali prednost pravici do asimilacije, kakor to dela deželni glavar Wagner, ali pa ste bolj za pravico do svobodnega razvoja narodnostnih manjšin? To pa bi seveda tudi pomenilo, da bi ukrepali proti napredujoči asimilaciji.

Mock: Sem za pravico do svobodne identitete in mislim, da je treba manjšini dati tudi možnost, da se poslužijo pravice, torej kulturne, šolske pogoje. To pa po mojem ni v nasprotju s tem, da se kaka skupina ali predvsem posameznik odloči, da svojim otrokom da možnost, da prakti-

cirajo drug materni jezik kot so ga doslej prakticirali v družini. Zavedam pa se tega, da pravica do asimilacije ne more biti v tem, da manjšini vzamete možnosti za preživetje. Te možnosti morajo biti zagotovljene, mogoče se je seveda pripraviti o sredstvih, toda pravica do identitete mora biti dana vsakemu posamezniku, torej se lahko tudi asimilira, mora biti dana tudi skupini, in to mora biti z ustreznimi političnimi ukrepi zagotovljeno.

Ali bi rekli, da je treba manjšino obravnavati tudi privilegirano?

Mock: Če hočete dati manjšini možnost, da preživi, bodo tudi prišli, ko bo manjšina privilegirana, kajti npr. šola, ki je na razpolago na Koroškem z določenim odstotkom Korošcev s slovensko materinščino, je seveda dražja, kot če je ta šola v čisto nemško govorečih krajih na razpolago mnogim. Toda s tem smo se takrat sprijaznili in zato mora obstajati možnost, da so takorekoč na prebivalca v določenih sektorjih tudi privilegirani.

Ali mislite, da bi se koroški Slovenci angažirali pri Alternativni listi Avstrije, če bi se znali identificirati s politiko etabliranih strank?

Mock: Prav gotovo je tako, da se koroški Slovenci ali vsaj del koroških Slovencev, če bi obstajal bolj intenziven pogovorni proces, ne bi tako hitro družili z alternativci. Na drugi strani pa je treba vedeti — kot demokrat moram to akceptirati —, da obstaja razdrobitev in da le preko velikih večin spraviš kaj naprej. To je zakon demokracije, ki sicer ni zmeraj zadovoljiv, toda privede do rezultatov, drugo pa je razdrobitev.

Zakaj naj torej koroški Slovenci kot Slovenci volijo ljudsko stranko? Mock: Ker bi opustil to krparijo kakršna je zdaj, in bi vodil trajen pogovorni dialog, ne samo priložnostne pogovore, in drugič, ker sem prepričan, da bi prišli na ta način do delnih uspehov, katerih nositelji bi tako bila večina kot bi tudi prišla naproti željam manjšine.

S predsednikom Ljudske stranke dr. Aloisom Mockom se je pogovarjal Peter Wieser.

Občni zbor Kluba slovenskih študentov in študentk na Dunaju

V petek 11. 3. 1983 se je v klubskih prostorih v Mondscheingasse na Dunaju zbralo precejšnje število ljudi na rednem občnem zboru KSSSD.

Poleg članov in članic smo v naši sredi pozdravili predstavnika ZSO, Teodorja Domeja, predstavnika NSKS, Jožeta Wakouniga, predstavnico SZDL, Barbaro Goričar ter predstavnike študentskih klubov iz Gradca in Celovca, mladinskih organizacij iz Slovenije in zastopnike komunističnih in socialističnih študentov.

Dosedanja predsednica Maja Haderlap je ob 60. obletnici KSSSD v svojem poročilu kritično osvetlila zgodovinski razvoj slovenske narodne skupnosti in politično vlogo, ki jo je igral Klub v vseh teh letih.

Poudarila je, da se je struktura manjšinske politike z narodnoosvobodilnim bojem bistveno spremenila. Vrh tega pa je slovensko mladinsko gibanje v sedemdesetih letih prispevalo še nove kadre ter nove pristope k reševanju manjšinske problematike. S tem gibanjem je bil povezan predvsem KSSSD, ki je izdelal načelo akcijske enotnosti, kar je tudi nakazalo pot iz dvostranosti manjšinske politike. Na pobudo Kluba so se ustanovili tudi solidarnostni komiteji.

Predsednica je v svojem poročilu povedala, da vlada skuša s tristranskim paktom ohromiti narodno gibanje. Že vrsto let se ta položaj ni izboljšal. Možnost direktnega nastopanja proti diskriminaciji vidijo študentke in študentje npr. v krajevnih iniciativah (npr. nastop ravnatelja Kukovice v Žitari vasi). Prav tako so potrebne stalne in dosledne slovenske vloge na

urade. Obe osrednji organizaciji naj bi izdelali mapo vseh dvojezičnih formulacij in jo posredovali Slovincem in Slovenkam.

Pokazalo se je tudi, da organizaciji še nista uspeli začrtati in izpolnjevati skupnega programa. Po večini si pripadniki manjšine v posameznih krajih še vedno niso na jasnem, kako učinkovito nastopati proti diskriminaciji.

Študentom in študentkam se zdijo pogovori na deželni in državni ravni zelo potrebni. Vendar pa bodo uspešni le, če bodo povezani z močnim, aktivnim pritiskom narodne skupnosti same. Zadnji pogovori so služili edinoletni litveni propagandi Kreiskega in SPO. Slovenske socialiste so študentje in študentke pozvali, da se naj postavijo po robu tristranskemu paktu ter znotraj SPO formulirajo zahteve Slovencev in skrbijo za demokratično protitež.

Narodna zavest in narodno gibanje naj bi bila neodvisna od strankarske pripadnosti posameznika. KEL kot slovenska volilna skupnost na noben način ne more v imenu vseh Slovencev sodelovati z ALO. V politični javnosti

Napredujejo z glasbeno šolo

Zelo so napredovali učenci in učenke slovenske glasbene šole v Celovcu. O tem so se zadnji petek v prostorih celovškega Marijanišča lahko prepričali starši. 14 deklet in fantov vadi tukaj pod najboljšimi pogoji na klavirju, dve pa na flavti. Profesorici Janja Zupančič in Jasna Pogačnik sta se zelo potrudili, in mladi talenti jima vračajo hvaležnost z vso zavzetostjo, ki jo imajo. Predvsem poskočne in nagajive disonance so pri mladih umetnikih in poslušalcih izzvale vselej obraze, pesmi slovenskih pesnikov pa so zaokrožile kratki instrumentalni popoldan, katerega se je udeležil tudi ravnatelj glasbene šole Kranj profesor Lojze Ajdič, ter predstavnik Slovenske prosvetne zveze Joži Mečina.

